

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei häälekandja

№ 13.

Talinnas, 22. jaulil 1920.

№ 13.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort. 12.

Talitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31. Awatud kella 5—7 p. l.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: J. K.: Roopaseadjat otsimas. — s: Kaitsepolitsei. — J. K.: Uus õpetund imperialistidele — J. Piiskar: Kodanlus õpetajaid taltsutamas. — i: Wene proletariaadi diktatuuri loow töö põllutöö alal. — A. Lepš: Maatöölise seisukord. — A. L.: Eesti kodanlus närwipalawikus. — K. Freiberg: „Seerumist“ Eesti kodanluse kõdunewas kehas. — Teated Nõukogude Wenemaalt. — Rahwuswaheline tööliste liikumine. — Ajakirjandus ja elu. — Kroonika.

Roopaseadjat otsimas.

Viimane walitluse kriis, mis algas sotsiaal-demokraatidest ministrite lahkumisega nende rühma nõudmisel, kutsus jälle kord wälja põhjaliku tüli töö- ja rahwaerakonna wahel. Töerakonna ametlik häälekandja „Waba Maa“ wõttis mõnikord oma naabrile kallale tungides päris „enamlike tooni.“ Tarwitses ainult lugeda selle erakonna kutsu juu Abo Anderkoppi artiklit „Jaan Tõnisoni süsteemist“ („W. Maa“ nr. 150) ja pidid imestades küsima: kust hõrraga sarnane meelemuutus?

Rahwasaadik hra Anderkopp riputas mainitud kirjutuses Jaan Tõnisonile järgmised kuus põhjapattu hrae wahel: 1. Maaseadust ei ole nii teostatud, nagu maasaajate olukord oleks nõudnud; eriti on wiivitatud maaseaduse täiendawate määruste maksmapanekuga ja maapanga ajutamisega. 2. J. Tõnisoni walitus on kõik wõimalused mööda lasknud, et Eesti kaubateena Wenemaa ja Lääne wahel sarnast tulu oleks saanud, mis „meie sõjapidamise kulusid tuntawalt oleks wähenanud.“ 3. Kuna sõja lõpetamisega sõjawäe kulud loomulikult oleksid pidanud wähenema, „weerewad praegu sjad miljonid sõjajumala toitmiseks endist wiisi.“ 4. „Selle hõrral walitseb meie wälisestitustes mingisugune suurusehullustus, mis kulutatawate summade peale rõhku ei pane;“ miljonid kaowad miljonite järgi, ja aru ei anta kellelegi. 5. „Meie majanduspoliitika sammub igasuguse silhita, puudub igasugune süsteem.“ 6. Meil walitseb „täielik õigusliku korra puudus,“ mis isegi niikaugele on läinud, et mõni minister seadusi enda kohita siduwateks ei tunnista.

See pattude register, mis töerakonna esitaja

poolt „wäsele“ Tõnisonile ette loeti, ei olnud muudugi weel täielik, seda oleks wõinud märksa pikendada. Ent meid huwitab silmapilgul teine küsimus ja nimelt see, kuidas töerakonnale nõnda äkki „waim peale tuli“ ja ta unest äratas. Sama pika süüdistusakti kui hra Tõnisonile oleks rahwasaadik Anderkopp wõinud esineda ka hra Strandmannile.

Tõepoolest: mis on siis nii põhjalikult muutunud wiimase peaministriks oleku ajast? Waatleme seda hra Anderkoppi punktide järele.

Punkt esimene: maaseaduse teostamine. Oleks ekslik arvata, et kõige kurja juur seisab ainult „teostamises“, kuigi see teostamine on seisnud töerakondlise põllutööministri Th. Pooli käes. Waid siin on süüd ka seadusel enefel. Ja üks olnud see jälle töerakondlane A. Weiler, kes läinud sügisel juure kärinaga parunite selgroogu murdis ja Eesti maatamehe turja kaswatas? Kuidas aga äsi praeguseni on kujunenud, seda teab iga maatamees wäga hästi. Huwitaw, et seaduse autorid ka ise kurima hakkawad.

Punkt teine: kaubawahetus Wenemaaga. Ei ole kuulda olnud, et töerakond selles asjas mõne tähtsa eelnõuga oleks esinenud, mis wastuwõtmata oleks jätud. Häda korral oleks ju erakonna õigusteadlane Seljamaa Wene kaubandusliku saatkonna juriskonsuldiks wõinud hakata.

Punkt kolmas: sadade miljonite weerimine sõjajumalale endist wiisi. Jälle puudub siin töerakonna riigitark algatus. Kogumi wastuoksa: põhiseaduse arutamisel raius töerakondlane Anderkopp kõigest wäest wastu sõjawäe korraldusele, mis sõjaministeeriumi wäljaminekuid oleks wähenanud. Sõjakrediitide poolt on töerakond muudugi alati hääletanud ja ei ole ka warade Wene seaduste

wastu, mille põhjal meie sõjaministeerium töötab, häält tõstnud.

Neljas punkt: meie välisehituste piiskamine ja pillamine. Aga see oli awalik saladus juba Strandmanni päivil, ja mis tegi viimane välisehituste isu taltsutamiseks? Kuuldawasti on rahaminister Kukk (tööerakondlane kahtlemata) meie „saadikutele“ alati ühesuguse usinusega väliswaluutat muutsenud.

Viies punkt: meie saamatu majanduspolitiika. Mõistliku majanduspolitiika aluseks on mõistlik finanspolitiika, ja viimast ajab Eesti wabariigi algusest kunni viimase ajani mainitud Kukk. Kui palju tööerakond talle juhtööre on annud, seda ma ei tea. Ent ta on häda korral ikka ainult trükkimafina poole osanud pöörata.

Ja nüüd see kõige õnnetum, kuues punkt: täielik õigusliku korra puudus. Selle on meie miniatüürne Stoßtrupp (siseminister Hellat) Strandmanni ajast üle kannud Tõnissoni „ajajärku“.

Ei, ei, hra Anderkopp: kes wähegi wiitsib waadelda ja kõrwu seada Otto Strandmanni ning Jaan Tõnissoni „süsteemi“, see ei saa, tahtes olla erapooletu, leida õulist wahet nende wahel. Iseäranis Eesti töölisklassile on mõlemad süsteemid tähendanud järjekindlat surwet, järjekindlat seisu korra halwenemisist.

Kui hra Anderkopp wäitas, et „juba esimesel nädalatel algas rahulolematuse Tõnissoni walitlusega“, siis wõime meie temalt küsida: kelle poolt, kus kohal ja mis kujul awaldati seda rahulolematust? Pea ainukesed rahulolematuse awaldajad olid sotsialistid-revolutsionäärid, pärastised iseiswad sotsialistid, kes esimesid Asutawas Kogus terwe rea arupärimisega. Kuid meie arupärimiste arutamisel oli just tööerakond see (ja sagedasti hra Anderkoppi kujul), kes walitlust kirglikult kaitsma ruttas ja meid enamuses süüdistama. Asi oli ju kõigiti korras: tööerakonna ministrid wedasid kogu aja rahuliku südamega Tõnissoni „kett“ ja erakonna rühm Asutawas Kogus pidi walitluse poolt olema.

Ent nüüd korraga on see walitus tööerakonnale „teguwõimetuse sümbol“, mis enam kuhugi ei kõlba. Tõesti, millega seletada sarnast äkilist meele muutust?

Meie arwates on asi üsna lihtne. Siiamaaale walitlused wemalikult koos sotsiaaldemokraadid, tööning rahwaerakondlased. Nad seadsid sisse suure nuuskimise aparaadi, mis isegi Asutawa Kogu liikmeid rahule ei jätanud ja milles tähtsat osa etendasid promokaatorid, nad mõistisid kohut „kommunistide“ üle, jagasid miljonid sõjaministeeriumile ning välisehitustele, wõtsid maksu ja trükkisid uut paberraha. Asi oleks kahtlemata nii edasi kestnud, kui mitte need pagana sotsiaaldemokraadid. Ent wiimastel tuli järsku, riigikogu walimiste eel, järjekorraline meele muutus: nad astusid walitlusest ära, et endi käsi kodanlike riigi ülesehitamise töö tolmust puhutaks pesta ja jälle — tööliste esitajaina walimistele minna.

Sotside samuti oli raskeks löögiks teisele kahtsotsialistlikule parteile — tööerakonnale, kes omelti ka juurte ja wassete nootadega walimistele taltsis minna. Oled ühes sotsidega „Tõnissoni süsteemi“ aidanud püsti hoida, aitaks edaspidigi, kui mitte ei hakataks süüdistama, muu seas ka endiste „kaaswõitlejate“ poolt, kui mitte üksinda ei tuleks kaaswastutust kanda, — arutasid tööerakondlased. Ja leides, et süüdistustest ikka raske pääseda, hakkasid nad omakorda suure rutuga, et teistest ette jõuda, süüdistama Jaan Tõnissoni.

Kui rong roobastest wälja jookseb, leitakse ikka roopaseadja, kelle kaela asi wõeretatakse. Kas aga seekord korda lähed roopaseadjat, s. o. Tõnissoni süüdlaseks teha, on enam kui küsitaw. Et „Jaan Tõnison walitluse eesotlas teguwoimetuse sümboliks“ oli, seda oleksime walmis uskuma. Aga kuhugi jäi siis wõimast ja wägew tööerakond, kes Eesti iseiswuse mõtte algatas, esimesena Wenemaaga rahutegemise mõtte üles wõttis, nagu ta ise pühalikult kuulutab, ja kelle liikmed peaaegu juba esimesed inimesed maakera peal olid, kimes juure? Kuhugi jäid tööerakonna ministrid Pool, Kukk ja Sakk — kas olid need ka „teguwoimetuse sümbolid“?

Ei, ei, herrad sotsiaaldemokraadid, töö- ja rahwaerakondlased. Koos wedasite wankri kraawi, koos peate selle eest ka wastutama.

Walitluse „kriis“ süweneb ja laieneb aga järjest. Ka siis ei löpe ta, kui Kukk, kelle käes praegu walitluse loomine, peaks suutma uue walitluse moodustada. Wahpeal katsuti asjast nii üle saada, et walitluse kokkuseadmine Abo Anderkoppi kätte anti. Rahwaerakondline „Tallinna Teataja“ ütles weel selgemalt: „Eesti Spordiliidu esimehe A. Anderkoppi kätte“. Saame muidugi aru Tõnissoni ja ta kannupoiste südamewalust, kuid sarnaseks kihwitiseks märkuseks ei leia meie tõesti mitte põhjust. Kui kaua aegne põllumeestestelt esimees Jaan Tõnison peaministriks kõlbas ja Eesti riiki, nagu Tartu põllumeestestelt koosolekut wõis juhtida, siis ei tohiks spordiliidu esimees walitluse kokkuseadjaks wähegi kõlbuliku olla. Ta on igatahes harjunud piramiide ehitama ja kuule tõukama, ühe ja kahe käega raskusi tõstma. J. K.

—o—

Kaitsepoliitsei.

Umbes aasta tagasi wõttis siseminister Hellat nõndanimetatud poliitilise poliitsei asutamise küsimuse üles. Senni oli poliitilist nuuskimist korraldanud oma „otsekohesete ülesannete“ kõrwal sõjawäe teadete osakond. Kas „töö“ rohkuse tõttu, wõi jälle „töowiljakuse“ tõstmiseks oli siseministril tarwis täpiseasemat tööajajust läbi wiia ja ta algatusel tekkiski nõndanimetatud kaitsepoliitsei.

Mida kujutab siis enesest meie kaitsepoliitsei? Kelle vastu ja kuidas ta meid kaitses?

Ei saa jalarata, nimi on sellele asutusele wäga

hästi valitud, kuigi ta näib tsaari aja kuulsate „ohrankade“ eeskujul loodud olevat. Eesti keeles kõlab see nimi igatahes väga sündsalt ja suudab küllalt hästi lihtsameelse kodaniku lähelepanu ajutuse läieliku tegewuseala pealt kõrwale juhtida. Süülijelt on aga meie kaitsepolitsei seefama, mis tsaariaegne „ohrankagi“: nuuskimise asutus, kellel on üle terve maa laiali pillatud oma osakonnad ja kelle agendid (nuuskurid) uitawad igal pool kus liikumas tööline ja pahempoolne sotsialist. Kaitsepolitsei peab kodanluse diktatuuri töölise ja pahempoolsete sotsialistide pealetungimise vastu kaitsema — see on tema peavüesanne, mille teostamiseks tema ei tule walida abinõusid.

Kunni 35-e töölise professini ei olnud üleüldiselt teada, kui laiad on selle saladusliku nuuskurite pesa wõimukonna piirid ja kui suur wõim tegelikult tema kätte on antud. Ajalehed töid teateid kaitsepolitsei käsul korraldatud üksikute tööliste kinnimõistmise kohta, samuti ametiühjuse kelknõukogu raamatute rewideerimise üle kaitsepolitsei ülemä abi Puri poolt jne. Kuid need kõik olid alasti faktid, mis ei lastanud mingisugust walgust paista kaitsepolitsei nuuskurite pimedasse koopasse. Alles ülemalnimetatud professi ajal tuli kohutawalt selgeks misuguseks ämblikuks on saanud kaitsepolitsei, kelle wõrkudesis wõib iga wabariigi kodanik kinni jääda. See jätk awalikkus, millega kaitsepolitseid lasti ennast kohutus demonstreerida, lõendab, et meil on siin tegemist kodanluse diktatuuri kõikwõimsa riuwetu asutusega, mille pealetungimiste vastu ükski Eesti inimene kindlustatud ei ole.

Peab tähendama, et isegi Wene tsaari ajal ei tihatud awalikus kohutus terwet süüdistust rajada ainult „ohranka“ agentide lõenduste peale. Wene bürokraadid said ikkagi aru, et iga nuuskur on kahtlemata kõõbliselt madal olewus, kes oma kasu pärast on walmis oma wenda äramüüma, waleutama, petma, kohtualuse süü lõenduste puudusei, neid wäljamõtlemä jne., nagu seda sagedasti ka tõeliskult sündis. 1917. rewolutsiooni aastal awalikkus tulnud Wene prowokaatoritest ja nuuskuritest oli suur protsent sarnaseid, kes ainult „leiwä“ pärast „ohrankas“ logelesid, ilma et nad oleks wäärtuslikke teateid sellele asutusele annud, kuigi nad seda teha oleks wõinud. Teisest küljest leiame jälle terve karja sarnaseid wõllanägusid, kes peadagi rewolutsionääride tegewusest ei teadnud, kuid katsusid mõningate andmete põhjal kõige tõsisemaid „süütegusid“ kokku kombineerida. Seda kõike teadsid tolleaegsed „ohranka“ mehed, ning neil oli sedawõrd süüdsusetunnet, et ei tihanud oma jelskonna järistest mobiliseeritud agentidega päewawalgele ilmuda.

Peab arwama, et nuuskuri hingeelu, olgu see Wene „ohrankas“ ehk Eesti kaitsepolitseis, on enam wähem ühefugune. Ja meie ei ekisi mitte, kui ütleme, et nii mõnedki Wene isakese-tsaari truud „ohrankid“ esinewad praegu Eesti „demokraatliku“ korra „kaitse“politsei agarate agentidena. Siin kohal tahaksime awaliskult küsida, kas ei ole

kaitsepolitsei ülemä abiline wahwa Puri ka kuudagi wanal heal ajal Wene politseiga ühenduses olnud?

Kuid olgu lugu nende sidemetega Wene ja Eesti „ohrankade“ wahel kuis tahes, üks on aga kindel, et Eesti kaitsepolitsei teguseb Wene ohranka eeskujul, abinõusid walimata. Ja nende wahel sejab ainult selles, et „demokraatliku“ wabariigi wõimudel on häbematuist terwet kohtualuste süüdistust ehitada ainuüksi kaitsepolitsei agentide lõenduste peale.

Kui lugeda 35 töölise professi kirjeldust, siis ei tea, mille üle enam imestada, kas selle jandi üle, mida nimetati kohtupidamiseks, wõi jälle kaitsepolitsei ülemnuuskuri Puri tegewuse üle. Ainukeseks süüdistajaks ja ka tunnistajaks oli Puri, kellel polnud tarwis süüdistuse lõendusigi ette tuua — need olla kaitsepolitsei „saladus“; kaitsepolitsei esitaja seletused tunnistati „ameelikudeks“, kohus on ka „ameelik“ asutus, järjekult pidi kohus ametlikke seletusi ilma lõendustetagi uskuma. Kohtualustele aga ei antud õigust enese kaitseks tunnistajaidki ette kutsuda.

Sarnast „kohu mõistmise“ wiisi ei ole wist „pühä“ inkwiisitsiooni tarwitatud, kõnelemata weel Wene isewalitsejatest. See on lihtsalt hirwitus üleüldise kohtupidamise üle.

Kuid pöörame tagasi kaitsepolitsei juure. Ülalnimetatud professi käigust selgub, et iga wabariigi kodaniku saatus on täiesti antud kaitsepolitsei ülemä ja ta wäljmata abiliste kätte. Sest mis maksab neil herradel ühel ilusal päewal keda tahes kinni wõtta, oma agentidel käskida hästi täsedat süüdistusmatrejaali „koguda“ ja siis kohutuse saata. Kohutus esineb jällegi Puri ainukese tunnistajana, kellel tarwis ei ole „kogutud materjaali“ awaldadagi — wastuwatelust süüaluse tunnistajate poolt karta ei ole, sest neid ei lasta ligdale — ja kodanik muud kui rändab aga kas teise ilma, ehk eluajaks sunnitööle. Meie kaitsepolitseile on kätte antud wõimalus kontrollita iga inimest milles tahes süüdistada. Kaitsepolitseist on meil wälja kujunenud töölise ja pahempooliste sotsialistide tagakiusamise politsei.

Edasi näeme meie 35 professis, et kaitsepolitsei on „teadete kogumiseks“ tarwitatud inkwiisitsiooni aegseid abinõusid: kohtualuseid peksumid, ähwardanud, rewolwri toru neile oisa ette seades jne., mille waral on neid sunnitud waletunnistusele alla kirjutama. Selle vastu waidleb küll Puri ja prekuröör, kuid et suur osa kohtualuseid pea ühest suust seda lõendawad, siis peab neid enam uskuma. Iisklikult tahaks kinnitada, et ei ole mitte ränk wangi sündida waletunnistusele alla kirjutama. Mäletan juhtumist okkupatsiooni ajast, millal mind ennast sunniti seda tegema. Olin mõne nädala wangimajas olnud, muu seas ka ränga haigufe läbi seinud, kui mind wäljapolitseise ülekuulamisele wiidi. Küsimuste peale antud wastused protokolleeriti, ning kästi minul alla kirjutada. Ma nõudsin enne protokolli ettelugemist. Siis selgus, et

peaküsimuses oli salapolitseinik minu tunnistuse täiesti oma moodi ümber teinud. Nimelt küsimus seisis selles, kas ma olen Saksa mõisnikkude vastu kihutustööd teinud rewolutsiooni ajal. Ma wastasin, et olen kogu maa eraomanduse õiguse vastu kõnelenud, mitte aga just eriti Saksa mõisnikkude vastu. Ametnik kirjutas aga, et mina olen Saksa mõisnikkude suurpõllupidamiste vastu kihutustööd teinud.

Iseenesest mõista, kui ma maeraomanduse vastu üldise kihutustööd tein, siis ka Saksa mõisnikkude kui ühe eraomanikkude rühma vastu. Salapolitseji ametnikul aga oli waja just rõhutada mu saksaenamikkust.

Ma protesteerisin ja nõudsin protokollil ümberkirjutamist, kuid kõik asjata. Waieldus meie wahel kestis 3—4 tundi, kuni ma täiesti apaatlikuks muutusin ja minul ükskõik oli, mida ta sinna lõpuks kirjutab, andsin temale järele, kui ta lubas sõna „Saksa“ maha tõmmata, ning kirjutasin waletunnistusele alla. Hiljem saadeti mind administratiivsel teel just mu enda tunnistuse — selle waiale all oleva punkti põhjal — wangidelaagrisse.

Sellepärast saan ma käesolewal juhtumisel väga hästi aru, et türmis wintutatud inimene võib kergesti ka ilma iseäralise ahwarduseta ja hirmutagi vastu oma tahtmist millele tahes alla kirjutada. Kui nuuskur õnne, võib ta oma füüsilise jõu ja wäljapuhanud närwide tõttu nii kaua närwilist wangi wintutada, kui see täiesti tülpinuna ja tüütununa walms on igas asjas järele andma, olles täiesti ükskõikne oma tulewiku vastu, et aga rutemini pääseda wastiku nuuskuri küüsilist. Müüdugi weel kiiremini võib ahwarduste waral sundida wangi alla kirjutama. Sellepärast on sarnaste kaitsepolitsei ülemate ja ametnikkude „ülekuulamisest“ koguni wahje wäärtust, neid ei tohitaks üldise nuuskurite pesa läwest wäljapoole tuuagi.

Et meie kaitsepolitsei sarnastes asutustes tehakse kõik suure saladusekatte all, mille tõttu wawalt keegi suudab wahkestki kontrolli seal pidada, siis on loomulik, et ses asutuses walitsewad kõiksugu madalad instinktid. Ei ole wiist ühtegi ametnikku, mis demoraliseeriwamalt jeltskonna ja ta ühikute liigete peale mõjaks, kui sarnased salaurkad, kus õitseb ahtkäämaksmine, äraostmine ja müümine. Kas ei ole selle elawaks tõenduselaks jällegi 35 töölise protsess, kus inimesi raha eest tahteti meelitada oma seltsimehi ära andma. See asutus kahtub oma kõlblist mürki kõige pealt töölise peale wahja kallata, tarwitades enese kafuks töölise majanduslikku kitsikust. Tuletame meele, et tuntud Warfomejew oli kunagi ametiühisuste kesknoukogu esimees, keda töölised kui oma seltsimeest usaldasid. Aga endisel kaitsepolitseil — teadetesakonnal — läks ajajooksul korda teda ära osta ja prowokaatoriks teha. Kõne all olewas protsessis ilmub jälle üks uus prowokaator — Tammerik, kelle näitamiste peale paljude süüdistus ehitatud. Tammeriku teenistust kaitsepolitseis jalgab Puri, kuid millal on siis sarnaste asutuste

„aumehed“ oma ametiwendi nii kergesti paljastanud. Üks on aga igatahes kindel, nimelt et kaitsepolitsei tarwita prowokaatorite kaasabi. Tarwita ta aga äraandjate tuge, siis on selge tema demoraliseeriw mõju töölise peale. Üheks tema lähemaks ülesandeks on siis töölise protseerimine. Aga kas on siis tõesti meie inimestel — Hellatitel ja kompaniil, kes elustawad ja toetawad seda asutust — meelest läinud, misuguseid tagajärgi andis prowokatsioon Wene „ohrankas“? Wõi on meil Afefi sarnased prowokaatorid wõimatud?

Edasi teame meie Wene „ohrankade“ ajaloost, et need asutused sagedasti „tööpuuduse“ all kannatades, mõitlesid ise wahja kõiksugu lugusid ja „kawatsetawaid“ poliitilisi kuritegusid. Mis kindlustab, et ka meie kaitsepolitsei, mis loodud „ohranka“ eeskujul, oma olemasolu õigustamiseks ei ole sunnitud fantaseerima poliitilisi kuritegusid. Igatahes 35 protsessis näib suur osa süüdistusi, mille tõendused Puri „saladuseks“ jäeti, täiesti fantaseeritud olewat.

Meie kaitsepolitsei esimese awaliku esinemise järele võime kinnitada, et see asutus on ainult madapaiseks riikliku organismi küljes. Edasi on selge, et ta kannab täiesti klassilist iseloomu ja on ellu kututud wõitlemiseks tööliseklassi ja tema pahempoolsete esitajate vastu. Eesti kodanlike diktatuuri teostajad, kes ei taha wahksemadki palgalisid kooliõpetajatele lubada, jagawad ohtral käel summajid kaitsepolitsei organisatsioonide asutamiseks, tema suurearmuliste agentide — nuuskurite karja ülewalpdamiseks ning prowokaatorite äraostmiseks. Hellat — see politseide isa, võib nüüd oma koha pealt suure rahuldustundega lahkuda, sest et tema kätetöö kannab head „wilja“.

Omal poolt tahaksime aga töölisi hoiatada kõikwõimsa Eesti „ohranka“ eest, kelle nuuskurid ja kodanlaste rahaga äraostetud prowokaatorid luurawad ringi töölise keskel ja haarawad kinni pühisemast sõnast, mis ettewaatamatalt öeldud, et inimest türmi toimetada. Töölise organisatsioonide üheks päewaülesandeks peab olema prowokaatorite ja nuuskurite vastu wõitlemine, nende paljastamine — alles siis, kui õhk puhast, võib julgemini tööd organisatsioonides jätkata. —s.

—o—

Uus õpetund imperialistidele.

On weel kõigil väga selgesti meeles, misuguse suure õhina ja härnaga Poola mõisnikkude walitus omal ajal pealetungimist nõukogude Wene-maa vastu algas. Kuigi Wene poolt Poolale mitu korda rahuettepanekuid oli tehtud ja kõik eeldused läbirääkimiste teel kokkuleppimiseks näisid olemas olewat, arwasid Poola paanid paremaks sõda jätkata ja jõuga oma tahtmist wastasele peale suruda. Millest sarnane jonnakus, paistis pealiskaudsele waatlejale arusaamatu, ent tõepoolest oli

ettewõtte sisu ja süht küllalt selge. Meil ei ole aggressiivseid püüdeid, meie võitleme ainult omade „ajalooliste piiride“ eest, — seletasid Poola sõjakäigu juhid. Kuid tegelikult kujunes asi suureks enamluse kukutamise kawatseks Krimmist väljatungima Wrangeli otsekohesel kaasabil ja „wägewate liitlaste“ kaudsel toetusel.

Kuigi Koltshak, Judeenitsh ja Deniikin üks-teise järele haledalt olid sisse kukkunud, kuigi ükskord ka pimedale pidi selge olema, et sõjalise jõuga nõukogude Wenemaad ei murta, ei jätnud Pariisi ja Londoni herrad ometi lootust. Nende kartus summade eest, mida tsariaegsele Wenese ohtralt laenatud, oli nii suur, et ta neid ei lasknud sõjariistu käest panna ja rahuliku kokkuleppe teele asuda. Iselätlise huwiga septses edasi Wenemaa „ülesehitamise“ plaane Prantsusmaa. Tema wiimane lootus oli pandud Poola peale, kes wärskelt sündinud suurriik ja kel ometi tugew, hästi õpetatud ning warustatud sõjawägi. Siiani olid Poola enge imperialistlikud „ajalooliste piiride“ püüded heaks eelduseks Wenemaa wastaseks sõjakäiguks.

See oli Lääne imperialistide wiimane katse nõukogude Wenemaad maha materdada — Poola läbi. Poola algas kõrget mängu, rohkem wõõraste pankiiride kui enda huwides. Ta algas seda, nagu öeldud, suure Ohina ning kärinaga ja ei wõi ütelda, et õnnetu. Kõik märgid näitawad, et Wenel raske on uue waenlase pealetungimist seisma panna. Nõukogude walituse ette kerkis suurem hädasohi kui wast kunagi waremalt.

Kuid ometi läks tal hiigla jõupingutuste läbi korda sõjaoime ka seekord enda kajuks pöördada. Nagu ta seni jagu on saanud kõigilt teistest walgestest wägedest, näib ta nüüd ka Poolast jagu saawat. Igatahes seisawad silmapilgul, mil neid ridu kirjutame, nõukogude wäed Wilno, Baranowitshi ja Koweli all. Edasitungimine areneb nii jõudsasti, et Poolal wõimata end koguda ja wastuhoopi anda. Kõrge määrg on inangitud, Pariisi ja Londoni wiimane trump löödud.

Nähtawasti saadakse ka seal tõsisest seisukorrast aru. Mitte kerge südamega ei telegrahweeri lord Curzon Tshitsherinile, et Poolaga waherahu sohitada. Mitte kerge südamega ei nõua ta Poola wägede taganemist Grodno — Brest-Litowski liinile. Sarnast nõudmist wõidakse esitada ainult löödud riigi wastu. Ennemalt igatahes ei ole „wägewad liitlased“ sarnast alandlikku keelt tarwitanud. Eestile, näituseks, tuli enne rahutegemist nende poolt terve rida ähwardawaid hoiatusi.

Uus õpetund imperialistidele on kahtlemata hästi korda läinud. Kui Prantsuse-Ingliise suurkodanlus senni weel lootust wõis hellitada nõukogude Wenemaast jõuga wõitu saada, kui tal senni weel Poola kodanlus oli Wene kallale ärsitamiseks, siis on ta nüüd omas wõimus ja hiilguses täiesti üksi. Ja kuna tal endal wõimata elawat jõudu Wenemaa wastu tulle saata, näib wiimane takistus kadunud olewat kokkuleppe teel Lääne ja Ida wahel. „Aasia sotsialism“ on sellega uue juurema poliit-

tilise wõidu saawutanud: ta on liitlased endaga wähemalt kõnelema sundinud.

Küsimus seisab nüüd ainult selles, kas Nõukogude walitus, sõjast Poolaga wõitjana välja tulles, tahab enam oma surmawaenlaste wastu leplikku tooni tarwitada. Teame ju, et kommunistide seas on olemas tugew wool, kes wähemalt ei hooli kokkuleppest imperialistidega, kes kõige ägedusega wõitleb sellimeeste-kompromissi-otshjatega. Arwame siiski, et see wool silmapilgul mõõduandem ei ole, waid järele peab andma teisele, „möödukamale“ woolule.

Nõukogude Wenemaa tarwitab rahu, et hakata seestmisi ülesehitamise tööd. Ta on oma rahusoowi mitmel ning mitmel korral awaldanud ja ei jäta kahtlemata ka praegu rahuetepanekui wastu wõtmata. Selles näha allaandmist imperialistidele wõiwad tõesti ainult need, kes põewad „pahempoolse lastehaigust“. Et edasi wõidelda üleilmilise rewolutsiooni aate eest, on tarwis kätewõidetud seisukohad kindlustada, kõik maa jõud rakendada sotsialistlikule loomistööle. Et see sõja seisukorras wõimata, on üleliigne seletada.

J. K.

—o—

Rodanlus õpetajaid talenditamas.

Wiimane ülemaaline (kooli)õpetajate kongress, mis peeti Tallinnas 16—19. juunini s. a., wõttis wastu organiseerimisküsimust arutades resolutsiooni, milles rõhutatakse, et kõik õpetajad peawad olema organisatsioonide liikmed ja et tuleb ühiselt wõidelda õpetajate majandusliku ja õigusliku järje kindlustamise eest, tarwitades ka hulgalise wõitluse abinõusid, nagu streik, boikott jne. Ühtlasi otsustati kooliwalitusest nõuda, et nad registreeriks õpetajaid ametisse ainult wastawa õp. org. nõusolekul.

Kui silmas pidada, et koolipõllul, nagu igas teises elukutjeski, leidub isikuid, kes oma ülesannete kõrgusel ei seisa, kui ka neid, kes igatugustes oludes oskawad päriwetti ujuda ja ametiwendadele seal juures häbiplikiks on (et mitte rõhkem ütelda), siis peab otse imestama, et see otsus alles nüüd tehti, aga mitte juba waremalt. Sest isegi kodanline Asutaw Kogu, keda ei saa süüdistada ei pahempoolses ega õpetajate sõbralikkuses, wõttis wastu algkooli seaduse paragrahwi, mille järele kooliwalitustel õigus on nõuda eeltähendatud nõusoleku tunnistust. Kongress rõhutas, et kooliwalitused peaksid oma õigust tarwitama.

See otsus on esimene arglik samm wõitluses, mida puhuproletaarlised ametiühisused juba pikemat aega peawad töödandjatega — et ei saadaks mitte ametisse wõtta ega lasta tööliisi ilma ametiühisuse nõusolekuta. Ta näitab, et õpetajad on otsustanud asuda (wähemalt põhjusmõtteliselt) klassiwõitluse alusele.

On sellepärast arusaadaw, et parempoolne kodanlus ärewusse sattus selle otsuse puhul — jälle on

üks kants kõikumaa lõonud, purunemas. Iseäranis si jaa rauk „Post.“ unerahu. Juba mitmel puhul on ta sellest küsimusest juttu teinud, järeldades, et õpetajate organiseerimistöö kaldumat wil-dakale alusele, organisatsioon lagunewat ja... pi-dawatki lagunema.

Omas 170 nrs kirjutab „Post.“ eeltnodud ot-juste kohta: „Pole raske näha, kust need põhjus-mõtted pärit on — ametiühisuste praktikast. Ame-tiühisused tahawad selle läbi töölisti kokku liita suureks jõuks, et niiviisi ettewõtja „kapitalisti“ wõimule jõudu wastu seada. Kes on aga see „ka-pitalist“, kelle wastu õpetajad „koondud ridades“ wõitlust tahawad alata? Demokraatlisel teel walitud omawalitsuse wastu, teiste sõnadega — demokraa-tia wastu.“ See olla aga riikliselt wastuwõimatu seisukoht, olla midagi kuulmatut, õpetajatele olla waja „ainult kannatust ja püsti wust, aga mitte streiki, ega mingisugust wõitlust.“

Ei tarwitse sõnu kulutada selle kohta, et õpe-tajad, nagu iga ühinegi, palgatööst elaw proletaar-laste oja, peab ühinema kutseliühisusteks ja ühi-selt püüdma läbi wiia oma nõudmisi tööandjate wastu. Samuti on selge, et õpetajad peawad wõit-luses kapitalismi wastu käsikäes minema proletaar-lise töömäega, kelle hulka nad loomulikult kuu-luwad. Kui õpetajaskond ses suhtes senni lubama-tult loid on olnud, siis on sellel olnud omad põh-jused, eeskätt just organiseerimatus. Sellest loidusest woorust teha wõib ainult „Post.“, kes organiseer-imises näeb, iisiku wabaduse kiitendamist. Soowi-kame talle oma uue leidusega kõige pealt Tartu põllumeeste seltsi juures katseid teha.

„Post.“ kirjutab täis pühja wiha: kuidas jul-geb õpetajaskond üleüldse kõneleda streigist, sest see oleks streik... demokraatja wastu, mis wist umbes sedasama tähendab, kui patt pühawaimu wastu; kuidas juletakse seada omawalitsus kapita-listi seisukohale.

Oleme mitmel puhul näidanud, kuidas ko-danline demokraatia tegelikult on kodanlikkapita-listlik diktatuur, mille teraw ots alati on sihtitud töötawate kihtide wastu. Ei ka praegused „demo-kraatlikud“ oma- ja teised walitsused Eesti eran-did ei ole, seda on just õpetajaskond iseäranis tera-walt oma naha peal tunda saanud. hoolimatult on temaga alati ümber käidud; iga „wõim“, suur ehk väike, on heaks arwanud teda käsutada ja „walitseda“, kuid hoolitsenud ei ole tema eest keegi. Aastakümnete keses on õpetaja see olnud, kellele omawalitsused sedagi wiletsat palka kor-rastikult ei maksnud. Ja kunni wiimse ajani on tulnud pidada alalist wõitlust palgakõrgendamise kui ka palga korraliku kätte saamise eest. Prae-gugi peetakse aru, kuidas ühiseelt, liidu kaudu, kohtuteel läinud aasta palgaosalid oma-walitsusest nõudma hakata. Ei usu, et asi tulewi-kuski paraneks.

Kui riigiteenistuses olewale isikule, wähjemalt paberi pealgi, on lubatud mõnesugust warustust anda palgalisjaks, siis on õpetajad, kes samal au-

sel palka saawad, „lubadustelki“ ilma jätetud. Töökoorem on aga praegusel ajal, kus õpetajaid wähke, äärmiselt raske.

Ei ole ka „Post.“ omas kirjutustes näidanud, et õpetajate seisukord hea oleks, et „demokraatia“ wastu ülesastuda waja dust ei ole. Niisugused on isikud jooned selle pühja „demokraatia“ ja õpe-tajate wahekorrast. Nad räägiwad selget keelt, ega tarwitse ligemat seletust. Samuti on kindel, et õpe-tajate, nagu kõigi teiste proletaarlaste, seisukord paraneb ainult nii palju, kui palju suudetakse en-nast kogujõuna maksma panna, kui palju suu-detakse kätte wõita ja käes hoida.

Need reaalsed wahekorrad tõukawad loomu-likult õpetajad, selle inertsema proletariaadi oja, wõitluse teele ja sunniwad kaasa tulema neidki, kes oma loomu ja ilmawaate poolest wäga alahoidlikud ja loidud. Sellega on ka seletataw, miks õpetajaskond wiimasel ajal ikka kordkorralt roh-kem ära libiseb Peeter Põllu, Jürgensteini ja Ko-mõju alt ning kirkuripeest ja pappide surwe alt wabanemiseks aktiivseid samme astub. Ja selles mõttes tuleb liikumisele ainult edu ja suuremat hoo-gu soowida.

Kodanluse hädahüüete ja kahtlustuste otstar-we on — jagada ja walitseda. Kui read on segi löödud, organisatsioonid lõhutud, siis wõib jälle mõnda aega rahulikult endiselt edasi walitseda ja oma pilli järele tantsima panna — ka õpetajaid.

Loopame, et see tal enam korda ei lähe ja iga-sugused kahtlustamised ning kollitamised õpetajaid sunniwad kiiremini ja kindlamini liituma ning rutemalt otustama, kellega koos ja kelle wastu neil tuleb minna.

J. Piiskar.

Järelikiri. Lisaks oeldule toome näitufena Prantsuse õpetajate kongressi otsuse sama küsimuse kohta. Wastuwõetud resolutsioon teeb ülesandeks juhatusle:

- 1) Liit ümberluua sündikalistlikul alusel;
- 2) ühineda üleüldise tööliste liikumise, mis on koondunud „Üleüldise Töö Konföderatsiooni“ üm-ber;
- 3) lõpuliku ühinemise otel töötada konfö-deratsiooniga käsikäes ametnikkude föderatsiooni kaudu;
- 4) asutada komisioon õpetajate ja ametnik-kude liitude ühendamiseks;
- 5) wälja töötada uus liidu põhikirj kokku-kõlas eelmiste otustega;
- 6) üleskutsuda kõiki rahwakoolide õpetajaid ja hariduspõllul töötajaid kõige suurema hooga töötama, et selle resolutsiooni alusel ühinemist teo-stada.

Ettepaneku poalt oji nimelisel hääletamisel — 154 häält, wastu 50, erapooletuid — 34.

Olgu siin kohal ka weel meeletuletatud, et ka Eesti õpetajate kongress juba läinud suwel otustas ühineda ülemaalise ametiühisuste kesknõukoguga.

Otsus on aga senni täidewiimata jäänud, sest warsti selle järele rüüstitati ametiühisuste kesknõukogu ära ja ei ole korda läinud teda weel uuesti ellu kutsuda.

J. p.

—o—

Wene proletariaadi diktatuuri loomtöö põllutöö alal.

Meie aja majandusliku elu arenemine on mõeldaw ainult siis, kui üksikud tööstusharud tihedalt isekeskis seotud, mille tõttu nende wahel wõimalik kiir saaduste wahetus. Ükski tööstusharu ei saa teistest eraldatuna tegutseda, seda wähem aga weel areneda. Lahutage puuwilla ümbertöötamise wabrikud istandustest, ehk masinaehituse kojad raua- ja söekaewandustest, ja nad jääwad paratamata seisma ning surewad wälja. Samasugune wahetuskord on maksew üleüldise wabrikutööstuse ja põllumajanduse wahel. Wabrikutööstus lahutatuna põllutööstusest peab tagurpidi minema ning lõpuks häwinema.

Teistest küljest on selge, et iga muudatus wabrikutööstuses peab kutsuma wälja teatava muutuse ka põllutööstuses. Kapitalistliku wabrikutööstuse arenemine andis lõpuhoobi külla naturaalmajapidamisele, lõi külla majandusliku elu teatawal wiisil enese säo järele ümber.

Kui nüüd töörahwa teadlikum osa — proletariaat, pannes maksma oma wõimu, loob teadlikult ümber wabrikutööstust, siis peab ta sedasama tegema ka põllutööstusega. Aga wiimase ümberloomine on temal mitu korda raskem, kui wabrikutööstuse korraldamine uutel alustel. Wabrikutööstus kannab eneses juba kapitalistlikus ajajärgus kollektiwismi idusid. Kõnelemata tema sellelaadiliselt organisatsiooniliselt ehitusest, on siin tuhanded töölisel koondatud ühe katuse alla, kus iga isik tunneb enese ühise tööstusliku organismi lahutamata osana, kus ja harjub tööd ainult kollektiiviselt tegema ja töö saaduste, kui tuhandete ühistöö wilja peale vaatama. Wabrik on sotsialismi tegelikuks kooliks olnud. See kõik võimaldab proletariaadi diktatuuri ajal wabrikutööstuse kergema ümberloomise.

Selle wastu on sennised põllumajanduse töötingimised suure hulga põlluharijaid, kelle huwid ei saaks iseenest mitte töörahwa huwide wastu olla, sotsialistliku hingeeu arenemise mõttes kinnipidanud. Seda näeme praegu Wenemaal. Kuna seal eraomanduse õigus kõigi tööabinõude peale kaotatud ja wabrikutööstus enam vähem uutal alustel häima pandud, walitseb küllas alles tegelikult eraomanduse õigus. Maaseadus, mille järele kõik maa kogu töörahwa päralt on, ei ole suutnud weel tegelikult erapmanduse õigust kogu põllumajanduses kõrvaldada. Loomulik, et alles poolkapalistlik külla ei taha anda wilja sotsialistlikule wabrikutööstusele, mille tagajärjel linnad nälgivad ning kogu tööliste wõit ja maksmapandud uuendused

hädawõitu saadetakse. Ja sarnane seisukord kestab nii kaua, kunni wahetuskord külla ja linna wahel ei ole muutunud ning ei ole loodud tihedad majanduslikud sidemed wabriku- ja põllutööstuse wahel, teise sõnaga — kunni ei ole mõlemad korraldatud ühel ja samal sotsialistlikul alusel.

Seaduse järele on eraomanduse õigus maa kohta kaotatud, järjekult kapitalistlikul põllupidamisel on õiguslik põhi alt ära wõetud. Sellega on öeldud, mida põllumajanduses enam olla ei tohi, sellele peab aga järgnema uuenduse tähtsam osa, nimelt kui d a s p e a b siis põllumajandust tegelikult sotsialistlikul alusel korraldama.

Üheks kõige huwitavamaks ja omapärasemaks Wene proletariaadi diktatuuri teostajate seadusandlikeks aktiks tulebki pidada maa korralduse seadust, mis 14. weebr. 1919. a. wälja kuulutatud ja mis kannab nimetust: „Määrus sotsialistlikule maakorraldusele ja sotsialistlikule maaharimisele ülemineku abinõude kohta“.

Selles seaduses on 138 paragrahwi, mis jaotatud üheksasse peatükki. Et siin wõimatu on sarnast suurt seadust terwena tuua, siis kasume lugejate tähelepanu tema iseloomulikimate külgede peale juhtida.

Juba seaduse üleüldisest osast selgub kõige pealt, et ta ei taha mitte korraga sotsialismi põllutöös teostada, waid järk-järgult, nihutades esimesele kohale ühistöö ja soowitades ühismaapidamise wiisi. Sellest seisukohalt wälja minnes, määrab seadus wätkemaapidamiste kõrwal (misuguseid ta ajutiselt j a kaduwateks peab) järgmised maatarwitamise wiisid kindlaks: 1) Nõukogude majapidamised; 2) põllumajanduslikud kommuunad; 3) kogukondlik maaharimine. Iga nimetatud maaharimiswiis on seaduses eripeatükis kindlaks määratud (V, VII ja VIII), sellepärast vaatame neid ka igaühte üksikult.

1) Nõukogude majapidamised.

Nagu nimi juba näitab, on need majapidamised riigi omad. § 29 järele on nende ülesandeks: a) põllusaaduste suurendamine põllumajandusliku walmistuse tõstmise ja külwipinna laiendamise kaudu; b) täielise kommunistliku põlluharimise juure ülemineku tingimiste loomine; c) kultuur-põlluteaduslike keskkohtade loomine ja arendamine.

On üleüldiselt tutaw, kui wastumeelt talupoeg oma wilja käelt ära annab. „Töö ja Wõitlus“ nr. 10, kaubawahetuse ümberloomise kirjelduse juures nägime, kui wifalt wätkekohapidajate saadused sotsialistliku kaubawahetuse ringjooksu imnuwad. Et aga wätkepõlluharimist mitte nii kerge ei ole kõrvaldada, peawad riigi põllumajanduslikud ettevõtted aitama kaasa linnadele, järjekult wabrikutööstusele tarwisminewat wiljahulka juurendada. Sellest seisukohalt on nõukogude majapidamistel ülemineku ajajärgus väga suur tähtsus, nad woiwad proletariaadi diktatuuri ja kõigi uuenduste päästjateks saada.

Nõukogude majapidamiste alla kuuluwad § 30 järele: 1) Nõisad, kus aastate jooksul on loodud

wäärtuslikud aiad, taimelawad, wiinamarjade-, tee-, puuwilla-, juhkrupeedi-, tubaka- jne. kasvatused; 2) mõisad ratsionaalse majapidamisega; 3) mõisad, kus olemas tehnilised põllusaaduste ümbertöötamise asutused (meiereid, juured veskid, wiinawabrikud jne.); 4) mõisad, mis sisse seatud hobuste, tõuloomade jne. kasvatamiseks; 5) mõisad, kus olemas mingijugused tehnilised ettevõtted (põllutööriistade ja masinate parandusköjad jne.); 6) mõisad, kus kalakasvatamiseks sisse seatud tiigid ja järwed; 7) kõik maatükid, kus mingijugused põllumajanduslikud ettevõtted, millel võib olla õpetuslik, või mingi üleüldine ehk kohalik tähtsus.

Sellest üleslugemisest paistab, et seaduse järele lähewad kõik wäärtuslikumad mõisad ja põllumajanduslikud ettevõtted riigi kätte. Teisiti ei võigi see olla, kui silmas peame nõukogude majapidamiste sihti.

Riigi kätte wõetud maad kuuluvad põllutöö komisjariaadi alla. Tegelikult nōukogude majapidamiste organiseerijateks ja juhtijateks on aga kohalikud nōukogude majapidamiste wälitised, mis järgmiselt keskkoondatud: terwe kubermangu majapidamiste üle on kubermangu nōukogude majap. walitsus, kellele alluwad ringkonna- ning lõpuks juba üksikute majapidamiste walitsused. Wiimased wõiwad olla kollegiaalsed, wõi üksikust isikust, kelle määrab raiooni- ja kinnitab kubermanguwalitsus.

Töökäigu ühtlustamiseks kõigis nōukogude majapidamistes tuleb kohalikkudel majap. walitsustel wälja töötada ning põllutöö komisjariaadile kinnitamiseks ette panna iga-aastane majapidamise kindel kawa ja eelarwe (§ 40).

Majapidamiste walitluste ehk walitsejate ülesandeks on peale eelnimetatud kawade ja eelarwete kokkuseadmise weel töö korraliku täitmise ja kõigi põllutöö komisjariaadi poolt antud juhtnõõride teostamise järelwalwe, tööliste ja ametnikkudele palgamaksmine, arwepidamise järewalwe, wilja ülejäägi edasiandmine tootluskomisjariaadi korralduse, rahja wastuwõtmise müüdüd saaduste eest ja majapidamisest ülejäänud summade riigikasjasse riigi sissetulekute arwele maksmine (paragr. 55).

Täiesti ekslik oleks arvata, et töörahwa huwide seisukohalt ei ole mingijugust wahet nōukogude majapidamiste ja kapitalistlikkude suurmaapidamiste wahel. Kuigi wäliselt nad mõlemad kuuluvad suurpõllupidamise hulka, kus tarwitatakse palgatöölist, läheb sibiliselt kumrugi tööliste seisukord põhjalikult lahku. Kapitalistlikus mõisas ei ole tööline muud, kui ainult elaw masin, kellele mõisa omanik palga määrab, ilma et töölist wõimalik oleks selle juures midagi enese huwide kaitseks ära teha. Tööline on seal õigusetu, mehhaniline tööabinõu, kellel oma arwamist olla ei tohi.

Nōukogude majapidamises wõtawad § 42 põhjal põllutöölised oma ülewenemaalise ametiühisuste keskorganisatsiooni naol palgatariifi wäljatöötamisest osa. Järjekult määrab siin paika mitte

majapidamise omanik — riik, waid tööliste esitajad ise ühes töökomisjariaadiga.

Peale selle wõtawad iga majapidamise töölistes osa töö- ja majapidamise-järewalwe, selleks walides § 48 põhjal aastatööliste seast 3—5-liikmelise tööliste kontrollkomitee, mille ülesandeks on (§ 50): 1) eelarwe ja majapidamise aruannete läbiwaatamine ja nende kohta oma arwamise awaldamine raiooni- ja kubermangunõuk. majap. walitlustele; 2) walwe majapidamise eelarwe ja aruannete õigeaegse kokkuseadmise üle; 3) walwe tööblude ja elamistingimiste üle, eriti tööliste korterite õiglase jaotuse ja nende terwishoidliste olude järele; 4) kontrolli pidamine toiduainete wäljaandmise juures; 5) osawõtmine saaduste arwelewõtmisest; 6) walwe riigi waranduse korraliku hoidmise üle; 7) töö distipliini ja sisetamise korra järele walwamine.

Siin ülesloetud tööliste kontrollkomitee ülesanded tõendawad, et tööline ei ole nōukogude majapidamise mehhanismis mitte paljalt mõneks rattakeseks, mida kõrgem wõim oma aranagemise järele keerata võib. Töölistes, wõttes osa walwamis saaduste arwelewõtmisest, teawad, kui palju majapidamine sisse toob, ning wõiwad selle järele oma ametiühisuse kaudu enese palgaolusid wastawalt korraldada. Nemad ise walwawad töö- ja elamistingimiste terwishoidlike seisukorra järele, järjekult wõiwad nad igal ajal oma olukorra parandamiseks abinõusid leida. Nōukogude majapidamiste töölistes peawad tegewad organisatorid, wabad töötegijad, mõtlejad ja arwustajad isikud olema, aga mitte pimedad käjutäitjad, nagu kapitalistliku mõisa sulased.

Et aga majapidamises mitte kakshikwalitsust ei tekiks, mis kahtlemata halwaks tööd, seletab § 53, et „tööliste komitee ei pea end segama majapidamise walitseja wõi walitsewa kolleegiumi korraldustes, waid arwamiste lahkumineku korral tuleb temal, ilma et walitluste korralduste täitmist takistada, anda waieluse all olew aj raiooni- wõi kubermanguwalitsusele otsutamiseks“.

Nōukogude majapidamised lähewad ka paljus muus weel lahku kapitalistlikust mõisast. Nii kõneleb seaduse § 59, et „nōukogude majapidamised ei tohi end mitte eraldada kohalikuist põlluharijast, waid peawad nendega kõige lähemas ühenduses astuma ning abiks olema nende majapidamiste parandamises ja uuese paremale alusele seadmisel“. Nōukogude majapidamised peawad korraldama igasugu katsejammu, loomade tõuparanduseks awama sugutamispunkte, korraldama põlluteaduslikke kursusi, näitusi, awalikke kõnesid, põllumajanduslikke kooli. jne., ühe sõnaga — nad peawad olema kultuurilisteks keskkohtadeks, mis oma eeskujuga aitaks mahajäänud Wene põlluharijat kiiremini üle minna ajakohase põllupidamise wiisi juure. Selles mõttes on nōukogude majapidamiste loomisel Wene põllutöö tõstmise kohta hiiglasuur tähtsus.

Kahjuks ei ole meil praegu käepärast teateid

nende majapidamiste töö ja edu kohta mõõdaläinud aastal. Aga ajutatud majapidamiste arv tõusis juba esimesel määruste teostamise aastal (1919) 3536 peale, mis tolleaegsetes Wene oludes sugugi väike ei ole ja mis tõendab, et käesolevate määruste teostamisega on tõsiselt alguft tehtud.

(Järgneb.)

—o—

Maatöölise seisukord.

Maatöölised on ikka vähem organiseeritud olnud kui linnatöölised. Meil on maatöölise koon-dumine järjekindlalt purustatud — 1905. aastal Wene tsaarimeeste nuudiga ja 1918. aastal Saksa okkupatsiooni raudrusikaga.

„Demokraatlik“, „waba“ Eesti walitsus on omakord okkupatsiooniaegsed rusikamehed kohtadel pukki upitanud. Kui lugeda kirju, mis Maatöölise Liidule saadetud, siis käib neist punase niidina läbi kaebtus okkupatsiooniaegsete jätiste wägiwallateguse üle.

Maatöölised trööstiwad end kohtadel wast arwamisega, et ega walitsus ei tea, mis kohalikud wõimud teewad. Asi on aga otse ümberpöördu-d — walitsusel on nende tallalakkujate teod wäga hästi teada. Saawad wägitteod ju ajakirjanduses awaldatud. Maatöölise Liit pöörab ka otsekohe wastawate ministeeriumite poole. Nii on, näit., ühe põllutöministeeriumi kangelase Liiwak'uga. See isand jagab Läänemaal oma heaksarwamise järele maid, kihutab inimesi kohtadelt wälja jne. Ministeerium aga ei kõssagi. Küll on põllutömi-nisteeriumi saadetud nõudmisi Maatöölise Liidult, küll on töölised kirjalikult ja isiklikult pööranud ministeeriumi poole. Ei aita! See on ainult üks näitus põllutöministeeriumi soomustatud kange-lasest.

Kohtadelt saadud andmed aga räägiwad, et ülemaalisel walitseb endiste parunite tallalaku-jate — okkupatsiooniaegsete walitsejate — ru-sikas. Kõik seletused walitsuse „heast tahtmisest“ on maatöölisele puru silma ajamine. Otse wastu-pidi — walitsus toetab ennast teadlikult okku-patsiooniaegsete kangelaste peale. Wastasel korral oleks ta ju pidanud jalamaid kõrwaldama sarnaseid isikuid. Ja üleüldse, kuidas wõis tööerakonna minister — tööerakond „esitab“ ju wäsimata töö-lisi — sarnaseid jätiseid ametisse seada. Nii on põllutöministeeriumi walitsejad heaks eeskujuks parunite walitsejaile. Need talitawad täitsa omapead. Paljudes kohtades ei tea töölised oma palgalepingu-gutest midagi — need on mõisawalitsejate saladus. Töötaja pikkust seletawad isandad-walitsejad oma heaksarwamise järele. Mitmelt poolt tuleb Maatöölise Liidule kaebtusi, et aeg, mis tööriistade korda-seadmise, hobuserakenduse ja töö juure mineku peale läheb, töötajaks ei arwata. Selle tõttu tuleb töölistel üle sunduslikkudes määrustes ettenähtud aja töötada. Kui töölised tõrguwad walitsejate nõudmisi täitmast,

ähwardatakse neid jalamaid mõisast wälja kihutada. Walitsejatel on selleks ju täieline wõimalus. Jätetakse küll korter, kuid mis sellest kasu, ilma töötaja ei saa ju ükski tööline ära elada. Tööd aga mõisas ei anta. Nii on mõisatöölised tahes wõi tahtmata sunnitud or-just sellel määral kandma, kui walitsejad heaks ar-wawad nõuda. Nii on mõisatöölised tegelikult walitse-jate käpa all.

Nagu öeldud, ei talita ka põllutöministeeriumi walitsejad sugugi paremini.

Mis puutub töölisesse, kes taluperemeeste, hall-parunite juures teeniwad, siis on nende seisukord ta-waliselt weel halwem, kui mõisatöölisel.

Hallparunite juures ei ole esiteks mingit töötaja määra. Töö kestab päikese tõusust loojani. Mingid sunduslikud määrused hallparuni juures ei maksa. Suur osa maatöölise ei teagi, et määruste järelewalwa-miseks töökaitse-kommissaarid on. Üleüldse on sa-ladus, mis need kommissaarid teewad. Et määrusi töö-aja kohta taludes ei peeta, on kõigile teada. Ometi ei wõeta töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt hallpa-runite taltsutamiseks midagi ette.

Mis talutöölise palgaoludesse puutub, siis maksa-wad siin laialiselt salajepingud. Sarnane nähtus on wõimalik muidugi ainult klassiteadwuse puuduse tõttu maatöölise juures. Iga tööline, kes sarnase salajase palgalepingu teeb, ei tee mitte ainult enesele kahju, waid surub ka oma kaastöölise palgad alla. Sar-nane teguwiis tähendab enese ja oma klassi orjastami-sele kahe käega kaasatöötamist. Ainult ori wõib nõnda talitada.

Maatöölise ühisusi kiusatakse kohtadel nii koha-likkude wõimude kui ka hallparunite ja mõisawalitse-jate poolt taga. Ei wõeta ühisuste tegelasi töösse, püütakse koosolekuid sellega takistada, et ruumisid ei anta, bojkoteeritakse töölise ühisuste pidusid.

Iseäranis täbaras seisukorras on maatöölise ühi-sused ruumide poolest. Mõisates on wabaid ruume kül-lalt. Kui mõis paruni käes, siis elab parun endiselt edasi, tarwitades herrasmajades tosin ja rohkem tuba-sid. On mõis aga riigi käes, siis ruumid ministeeriumi walitseja käes. On ka juhtumisi, kus mõisas päris wabad ruumid on, kuid töölise ühisustele neid ministeeriumi walitsejate poolt tarwitada ei anta, rää-kimata muidugi parunitest ja nende walitsejaist.

Sarnane kõigekülgnie surwe maatöölise wastu on iseäranis sellepärast nii laialt tarwitusel, et maa-töölise organiseerimatus tõttu wõimalik on neid iga-suguseid tingimisi wastu wõtma sundida. Linnatöölise mõjuwamat wõitlusabinõu — streiki — ei saa maa-töölised tarwitada — selleks puudub ühendus.

Sellepärast peawad maatöölised ikka ja alati mee-les pidama — ühenduses on jõud. Iga maatöölise, kes töölise ühisuse liige ei ole, töötab sellega terwe tööliseklassi huwide wastu. Sellepärast peawad kõik töölised, nii talusulased kui ka mõisatöölised, koonduma ühisustesse ja nende tegewusest kõige jõuga osa wõtma.

A. Leps.

—o—

Eesti kodanlus nährwipalawifus.

Kewadel olid Eesti kodanluse kenakefed wäljawaated tulewikku. Sõda oli lõppenud. Sest leiti wiimaks, et kodanluse enese nahale just kõige parem ei ole sarnast kardedawat mängu, kui sõda, edasi jatkata. Mõned tuusjad olid küll esiteks vastu, kuid pärast leidsid kõik, et mis hästi, see hästi. Mõeldi põhjalikult asuda mõnutsemisele. Pealegi olid lotšid walmis töölisti karjatama, et need käest ära ei läheks ja kodanlaste mõnutsemist ei se-gaks. Asi oli ühe sõnaga ilus. Pankade ajutamine, wabrikute ja tehaste omandamine, igasugu maro-döörimine wõttis hoogu.

Kuid ei jõudnud „isamaalik“ kodanlus weel pead põhja pista, kui ta ihu haiglasti wõpatusti hakkas tundma. Punased wiirastused ei annud helli-katud kodanlusele rahu. Senni olid peajasjalikult linna-töölised nende rahulist pirukaneelamist takis-tanud ja seedimisaparaadi rikki ajanud. Korraga selgus aga, maatööliste wiimase kongressil ni-melt, et maatöölise enamuski kodanlaste tantsu enese turjal sugugi enam ei jalli. See oli kodanlas-tele üllatuseks. Oli tarwis päästa, mis päästa wõib. Ajuti ärkajamate linna- ja maatöölise esita-fate kinniwõtmisele. Sest kui midagi muud ei aita, siis rusikas ikka aitab, see on Eesti kodanluse sü-gawam tarkus. See peab olema aluseks „demo-kraatiale“, mis „wabas“ Eestis walitseb. Maro-döörimine aga wõttis järjest hoogu. Selle tõttu tõusid laaduste hinnad iga päewaga. Töölised haa-kasid mõjuwama abinõu — hakkasid streiki kor-raldama. Kodanlus läks ikka nährwilisemaks. Pea-minister wibutas Asutawas Kogus rusikaid ja äh-wardas kaelakohutuga. Kõrges kogus olid sel pu-hul „tõbusad etendused“. Ühtlasi ajuti suure hooga prganiseerima „ihemist kaitset“. Pandi nuuskurid mitmes wäljaandes ja wähetuses nuusutama, kas kufagil wast punaste lõhna ei ole. Organiseeriti suure rutuga kommunistide „kommunistide“ protsejs.

Toodi wälja sõjaringkonna kohuski. See pidi olema poliitilise tarkuse wiimane sõna, pidi aja-maa päästma!

Kuid selgus, et kõik raudtee õhkuafarmised ja muud hirmsad asjad olid ainult wabamaalik-sala-politseiilik kõnnu. Isegi prokuröör ei jõandanud sarnast süüdistust toetada. Kuid ometigi ei hääbene-tud üle tosinna inimesi „süüdlasteks“ mõistmast. Ja ei unustatud sel puhul eht isamaalikult rabeleda.

See etendus polnud weel lõpnud, kui lotšid ot-susele jõudsid, et kodanlus ilma nendetagi tugew küllalt on, kuna neil walitsuses olla pealegi enam kasulik ei ole: ei saa wiimati „töölise partei“ silti enam muuks tarwitada, kui mõne rahwa-tõbusustasutuse sildiks! Nad andsid siis Asutawale Kogule „ajalooliku“ seletuse omaft äraastumiseft ja lahkusid walitfufest. Lähfid, kodanlusele „nor-maalheid poliitilist wähekorid“ wõimaldades, sest „rewolutsiooniline (sic!) ajajärk Eesti riigi ra-jamise loos olla möödas“. Ja üks wiisakas sulane lähleb, kui töö tehtud.

Tõnisson aina muheles kõnetoolil — olene teile tänulikud, armsad lotšid, teie ühemeelse ja ennastalgawa töö eest kodanluse kasuks. Meie os-kame teie teeneid ja töömehi (a la hõllat!) hinnata!

Kuid Tõnisson ei muhelema kaua. Piruka „ümberjagamisel“ lähfid mehed isekeskes riidu. Riid näis esiteks puhjas isiklist laadi olewat, kuid warsti tuli ilmsiks, et kodanliste erakondade enestegi üks-meel kõikumine on lõõnud, et midagi segi on läi-nud, wankuma hakanud. Osa kodanlust ei tahtnud enam päris hästi ära seedida Jaan Tõnissoni, seda wõimuga koketeeriwat teatraalset hõrrat. Oksitakse uusi inimesi, kes taja ja targu oskaks töölise lii-kumist sulguda ja kodanluse laewukeft juhtida.

Et uus walitus aga wangilaagrite ja wägi-walla demokraatiat nii- wõi teistfuguste warjun-ditega edasi jatkab, selles ei ole mingit kahtlust.

A. L.

—o—

„Seerumist“ Eesti kodanluse kõdunewas kehas.

K. Freiberg.

Seerumi-poliitika.

Meie nägime, et „sotsialismi wõidukäigu“ suh-tes sotsiaaldemokraatide teened on wäga kahtlase wäärtusega, kuna aga kodanlus nende töölise liikumise lõhkumise tegewust õigusega üsna kõrgelt hin-dab. Nad kergendasid kahtlemata õige paljugi kodan-lusel omi seisukohti kindlustada ja töölise liikumist kahjutaks teha. Kus kodanlus ise ei julgenud otseko-heselt wälja astuda töölise wastu, seal anti see üles-anne sotside kätte. Sotsiaaldemokraadid olid walit-suses olles ja tingimata kodanlist korda kaitstes ko-danlusele ustawaks hoowikoeraks, kes haukus sinna, kuhu kästi.

Ent omade sandarmiülesannete kõrwal pidi neil „edumeelse“ kodanluse arwates olema weel teinegi ülesanne rewolutsioonilise liikumise „marutõwe fat-silluse“ wastu. Nad ei pidanud töölise rewolutsioo-nilist hoogu wähen-dama mitte ainult sandarmiliste abi-nõudega, waid ka oma „seerumi-poliitika“ kaudu.

„Kui meie iseseiswus sündis, oli inimsusele po-liitilise marutõwe batsillus weresse sattunud“, kirju-tab rahwaerakonna poliitiline filosoof A. J. „Postime-hes“ (nr. 132, 20. mail 1920). See batsillus ei olnud mitte ainult — enamul wenemaalises wormis, waid töölise liikumine üleüldse omal puhtamal, mitte „sot-sistatud“ kujul.

A. J. teab ka rohtu selle „bacillus asiaticus“e“ wastu. „Selleks otstarbeks tarwitatakse neidsamu kilhw-tisid, mis haiguseid sünnitawad, aga nõrgendatud mõ-dul ja kujul,“ tähendab — poliitilist seerumit.

A. J.-le on asi selge, et kui meie asutawa kogu walimistel oleks enamul parempooliste rühmade poole kaldunud, siis töölise meeleolu arwesse wõttes, ko-danluse seisukord palju täbaram oleks wõinud olla. Sest need kodanlised poliitikamehed, kes kõige kitsa-

matest klassi- ja taskuhuvidest kaugemale ei suutnud näha, oleksid Eesti iseseiswusele juba algusest peale ka wälise wormi pooldest wahest tagurilise ilme annud, sellega oma õiget nägu tööliste silmis liig wara paljastanud. „Enamlisele agitatsioonile, milje huiidsõnaks just tasuta maade jagamine oli, oleks asjata wastupuiklew tagurlus head toitu annud. Enamlised ollused meie oma kehas oleksid uut hoogu saanud, meie sõjawäes oleksid tingimata lõhed tulnud ja enamlus oleks meie maa üle lainetanud.“ Ehk vähemalt oleks tööliste liikumine tösisema, ahwardawama kuju wõtnud, millega kodanlusele oleks tulnud liig palju rehkendada.

Et seda raskust ära hoida, siis püüdsid arusaajamad kodanlased sotside suurt „riikliku seisukoha“ armastust ära kasutada, nende silti tarwitades Eesti riigile wäliselt hästi demokraatlikku, käremeelset, koguuni „sotsialistlikku“ nägu anda, sotsidele walitsuses mõned kohad kindlustada, kuid kindlaid tagatise muretseda kodanlise ainuwõimu puutumatusel. Tuli ka mõnesuguseid uuendusi läbi wiia, kõlawaid seadusi wälja anda. Sotsid pidid nii saama terwendawaks seerumiks kodanluse haiglasele organismile.

Kodanlased wõiwad väga rahul olla. Sotsid on oma ülesande hästi lõpule wiinud. Seda tunnistawad kodanlased ise hea meelega. A. J. kirjutab edasi:

„Sotsiaaldemokraadid on meil poliitilise seerumi ülesande poliitilise marutõwe vastu täitnud. See on kommunismi kihwt, kuid ilma suurema kahjuta terwele riiklikule ja rahwuslikule kehale, mis küll wäikest ärewust sünnitab, kuid keha päris marutõwe vastu kindlaks teeb, immuniseerib. Sotside mõjul (!) anti muu seas praegune maaseadus ja teised sotsialistlikud (mida nüüd kõik „sotsialistlikuks ei nimetata! K. F.) seadused. Need tõmbasid kommunistidel kihutustöö põhja jalge alt ära.“

Nii rahwaerakonna ajakirjanduslik seerumi-teooria sotside poliitika kohta. Ei saa salata, et siin sotside osa „Eesti riikluse“ loomisel on tabawalt kui naeja pea pihta iselomustatud. Ainult suurendatud on siin sotside tähendust ülemäära. Meie teame, et kodanlus ka ilma nendeta oleks väga hästi toime saanud oma ülesandega, nagu seda sai näit. Soome ja Läti kodanlus omades maades, kus niisama riiki tuli alles luua! Seal sotsid walitsuses ei olnud, kuigi tingiwalt toetasid walitsust, ent ometi on seal „wabariigid“ olemas, mitte halwemad, kui Eesti wabariik. Siin on A. J. lihtsalt sotsiaaldemokraatidele wähe mett moka peale määrinud, sest wiimased armastasid just igal sammul hoobelda oma osaga „wabariigi“ loomisel. Sotsid kaotasid warsti peale asutawa kogu kokkustumise oma usalduse täiesti teadlikumates tööliste kihtides, sellepärast ei wõinudki sel „seerumil“ olla just otsustawat mõju, niisama wähe ka neil „sotsialistlikudel seadustel“, mis A. J. ütlemise järele „sotside mõjul“ (õieti ometi tööerakonna wabrikust pärit) wälja antud. Ka need ei suutnud töölistele midagi anda.

Kuid petekujutusi löid nad alguses ometi, kutsusid wälja kamatliku ootamise, — ja just selles seisabki poliitilise seerumi peatähendus.

Sotsiaaldemokraadid „organiseerisid“ (nad ei hä-

bene seda sõna ikkagi weel tarwitamast) Eesti tööliste omade sandarmite ja nuuskurite ning seerumi-poliitika abil. Sellega on nad endid tingimata ajalooliseks teinud. Sandarmi-poliitika abil, wahest küll rohkem, kui seerumi-poliitika abil!

Ega see mädapaiseline nähtus Eesti tööliste liikumises olegi mõni üksik juhtumine wõi „omapärane“ leidus. Sandarmi- ja seerumi-poliitikat tööliste rahustamiseks ei tarwitata mitte ainult Eestis, waid ka mujal, kus n. n. parempoolseid sotsiaaldemokraate olemas ja kus nad tarwilikuks peawad „isamaad päästa“ niisuguste abinõudega. Juba 1914. aastast peale ei ole II. Internatsionaali meestel enam ühtegi muud ülesannet tööliste juures, kui neid õpetada kodanlikkorda kaitsma, neid sellele korrale kahjutuks teha. Eesti sotsiaaldemokraatide, II. Internatsionaali meeste seerum ei ole sellega midagi muud, kui ainult üks osa rahwuswahelise sotsialistliku liikumise mädapaisest.

Eestis ei olnud sotside käes õieti miskisugust reaalsust jõudu. Nad olid ainult süütuks demokraatlikuks ilustuseks kodanlise wantri ees. Sotside osawõtmine walitsusest suurendas küll reaktsiooni, kuid nende oppositsioonis olek ei oleks ometi rewolutsiooni sünnitanud, sest sellest oleks kodanlus väga hästi ka ilma seerumita jagu saanud, ka niisugusel juhtumisel, kuid sotsid ise rewolutsiooni wastased ei oleks olnud, sest Eesti tööliste klass oli „iseseiswuse ajal“ mitmesuguste asjaolude tõttu liig nõrk wõimu waldamiseks, kuna ka majanduslikud eeltingimused selleks kuigi soodsad ei olnud, samuti poliitiline olukord. Kuid paljudes teistes maades mängis sotsiaaldemokraatlik seerum saatuslikku osa rewolutsioonilises liikumises.

Nii, näituseks, Saksamaal.

Seal oli teatud ajal kogu poliitiline wõim enamussotsialistide käes. Nende käes oli proletariaadi diktatuuri maksmapaneku ja sotsialistliku rewolutsiooni wõimalus Saksamaal. Proletariaadi diktatuuri maksmapanek Saksamaal oleks otsustawa tähendusega olnud rahwuswahelise rewolutsiooni kordaminekuks. Kuid selle asemel, et otsustawat sammu astuda, andsid nad oma poliitilise wõimu wabatahtlikult kodanluse kätte, ise rahule jäädes oma häbitawa sandarmi ja seerumi osaga tööliste mahasurumiseks ning kodanluse kõdunewa keha elustamiseks, millega nad määratut abi üles näitasid rahwuswahelisele kapitalismile.

Sedasama wõime kindlasti ütelda ka teiste maade kohta. Prantsuse, iseäranis aga Inglise ja Ameerika kodanlust ei ole senni päästnud ahwardawa rewolutsiooni käest mitte „majanduslikkude eeltingimuste puudumine sotsialistliku pöörde läbiwiimiseks“, waid ainult üks parempooliste sotsialistide otsustaw asumine kapitalistliku korra kaitsmise seisukohale, nende „seerumi-poliitika“, niisugusel kujul, nagu seda olud nõudsid.

Huwitaw on ses suhtes Hollandi opportunistide juhi Troelstra tunnistus Saksa rewolutsiooni mõju kohta Hollandis ja parempooliste sotsialistide ülewalpdamise kohta sel puhul. Troelstra ütleb:

„Saksa 9. nowembri rewolutsioon sünnitas palju ärewust meie poliitiliste ja ametiühisuslikkude juhtide hulgas. Hollandi walitsewad rühmad olid mitmete päe-

wade kestes seda enam hirmul, et samal ajal sõjawaes pea üleüldine rahulolematu lahti puhkes.

„... Endistest kindralitest moodustatud komitee püüdis mõnda meie seltsimeest oma nõusse meelitada ja meie vastu välja astuma sundida. Arusaadaw, et nende jõupingitustel wõis olla ainult wastupidine tagajärg, ning ühel silmapilgul näis, et Rotterdamis tööliste nõukogu luuakse. Kuid poliitilise ja professionaaliste organisatsioonide juhid olid sel arwamisel, et weel ei ole aeg tulnud niisuguste wõitluswiiside jaoks, ning piirasid endid ainult tööliste nõudmiste miinimum-programmi ülesseadmise ja süütawa üleskutse väljalaskmisega tööliste hulkade jaoks.“ „Süütawate üleskutsete“ seerumiga ei toitnud mitte ainult Hollandi „poliitilised juhid“ rahulolematuid tööliste hulki! Mitte wähe ei näinud kõigi maade opportunistid waewa, et töölistele selgeks teha, et „weel ei ole aeg tulnud niisuguste wõitluswiiside jaoks!“

Ka Lääne kodanlus mõistab väga hästi hinnata sarnase poliitilise seerumi lõpmata suurt tähendust. Mitte wähe põle lauldud kiidulaulu „riiklikult mõtlewale“ sotsiaaldemokraatiale. Weel sõja ajal kirjutas näituseks „Preussische Jahrbücher“ Saksa sotsiaaldemokraatia kohta: „Ta peab kindlasti alal hoidma oma tööliste partei iseloomu sotsialistlikkude ideaalidega“, sest wastasel korral sünniks otsekohe uus partei sama programmiga, kuid palju rewolutsioonilisemate hüüdsõnadega! Samuti hinnati väga kõrgeit sõja ajal „sotsiaaldemokraatia isamaalisi teeneid“ ja rewolutsiooni ajal nende „kainet riiklikku seisukohta“. Rewolutsiooni ajal oli Saksa kodanlus waimis ise seaduslikul teel — tööliste nõukogusid asutama enamus-sotsialistide juhatusel, uskudes, et ainult niisuguse „seerumi“ abil wõimalik on ära hoida ähwardawa hüüdsõna teostamist: „Kõik wõim nõukogudele!“

Enamussotsialistide kaasabil koondasid kodanlised rühmad warsti „kõik wõimu“ eneste kätte, loodame, küll ainult ajutiselt.

Niisuguselt seisukohalt tuleb meil hinnata „sotsialistide“ seerumi-poliitikat üleüldse, ja eraldi meil Eestis.

Mis kodanluse seisukohalt on terwendawaks seerumiks, seesama muutub tööliste klassi seisukohalt haisevaks mädapaiseks, mille vastu muud rohtu ei ole, kui selle lõpulik kõrwardamine.

—o—

Teated Nõukogude Wenemaalt.

Nõukogude ümberwalimistel,

mida Petrogradis enamlaste walitsuse ajal juba neljandat korda toimetati, said kommunistid ja nende poolehoidjad kokku üle 90 protsendi kõigist kohtadest. Walimised olid elawad. Häält anti ära üle 560 tuhande. On walitud palju uusi tegelasi, kes waremalt ei ole töötanud nõukogudes.

Walimiste kohta kirjutab sm. Sinowjew muu seas: „Juba neljandat korda toimetame Petrogradis nõukogu ümberwalimisi täpisealt kindlaksmääratud ajal ja teeme seda nii, et iga tööline wõib walida seda, keda ta

tahab. Petrogradi proletariaadi jõud on selles, et ta kohe esimesest rewolutsioonipäewast peale tundis enese uuendatud Nõukogudemaa peremehena, organiserialjana, juhina. Warsti hakkame üle saada toitluskitsikusest, paneme käima osagi wabrikutest ja töökodadest ja punane Piiter muutub tõsiseks wabaks töökommunaaks, mis näitab teed kõigi teiste linnade töölistele.“

Töölaupäiwikuid

korraldatakse, nagu ajalehtedest näha, Wenemaal mitmesuguste ülesannete läbiwiimiseks. Peale muu on käsil n. n. „talupojanädal“, kus kõik jõud koondatakse, et aidata põllutööd edasi wiia. Osalt lähewad töösalgad otse maale tööle, osalt asuwad nad töökodades põllutööriistu walmistama ja nende jaamu asutama, kust neid talupoegadele tarwitamiseks välja antakse.

Prantsuse sotsialistide märgukiri III Internatsionaalile.

Prantsuse sotsialistliku partei esitajad Cachin ja Frossard andsid ära III Internatsionaali täidesaatwale komiteele märgukirja, milles nad toonitawad, et nende partei on päri III Internatsionaali seisukohtadega. Partei tunnistab, et proletariaadi diktatuur on rewolutsioonilise ideoloogia nurgakiwiks ja et nõukogud on proletariaadi wõimu teostamisel tähtsamaks wõiduks.

Iga katse kapitalistlikku majandussüsteemi uuesti jalule aidata wõi toetada, öeldakse märgukirjas edasi, on häwinemisele pühendatud ja sellepärast otstarbetu.

Sotsialism ei saa maksuusele pääseda parlamendivalimiste, rahwahääletuse teel, sest kapitalistide klass wõtab tarwitusele kõik wõimalikud abinõud, et rahwa tõsist tahtmist wõltsida. Arusaadaw, et meie ei saa sellepärast tunnistada kodanlusele nii armast parlamentarismi.

Tunnistame teiega ühemeelselt, et ainult töötaw klass peab looma riigi ja teda ka walitsema, ning et ainult proletariaalse töowäe wõimsate hoopide all langeb wana kord, ligineb sotsiaalse rewolutsiooni silmapilk ja pääseb wõidule sotsialism.

Wenemaa on kujukalt näidanud, et ainult jõu ja otsekohese rewolutsioonilise tegewuse abil wõib wana korda purustada ja aluse panna uuele sotsialistlikule ilmakorrale. Ei ole meilgi teist teed. Peame kas endiselt kapitalismi ja imperialismi ikke all ägama wõi samasuguse järelandmatusega ja järjekindlusega, millega tagurlus töölisi rõhub, astuma oma põlise waenlase vastu. Praegusele kodanluse diktatuurile peab proletariaat vastu seadma enese diktatuuri. Meie jääme truuks oma programmile ja nõuame suurmaoanduse kui ka kõigi tööstuse- ja weoabinõude konfiskeerimist. Oleme teiega ühel arwamisel, et Wene rewolutsiooni poolt õigustatud aluste tunnistamisest ainult ei ole küllalt, waid et sõnade peawad teod järgnema. Ei taha ka salata meie taktika puudusi minewikus. On selge, et meiegi peame minema sama teed, mida on mindud Wenemaal, kus on wõidule pääsenud töörahwa rewolutsioon.

Läheme siit tagasi oma kodumaale kindla otsusega — proletariaati ette walmistada nende kangelaslikkude wõitlusabinõude tarwitamisele, mis wõimaldaksid Wenemaa töölisteklassile wõimu enese kätte wõtta.“

Selle seletuskirja põhjal on üjemalnimetatud seltsimeestele lubatud teisest III Internatsionaali kongressist sõnaõigusega osa võtta, kuna partei wastuwõtmise Kolmandasse Internatsionaali otsustab kongress.

Wenemaa haridustöö

kohta kirjutab Itaalia sotsialistliku saatkonna liige Ser-ratti: „Oleme tõsiselt waimustatud sellest tööst, mida tehakse tööliste ja talupoegade walgustamiseks, et sel teel lõpulikult kindlustada kommunistlikku korda Wenemaal. Teie kindlus, kõikumatus ja ohwrid on tõukeks üleilmilisele töörahwa rewolutsioonile, mis toob inimsoole rahu ja õnne.“

—o—

Rahwuswaheline tööliste liikumine.

III Internatsionaali teine kongress

awati Moskwas 17. skp. Juba enne algust olid kohale jõudnud saadikud järgmistelt maadelt: Inglise, Iiri, Prantsuse, Hispaania, Itaalia, Ungari, Austria, Saksa, Rootsi, Hollandi, Poola, Balkani, Türgi, Am. Ühisriikide, Austraalia, India, Korea, Hiina, Läti, Ukraina ja mitmesuguste Nõukogude Wenemaal asuwate organisatsioonide poolt.

Kongressi kirjelduse toome järgmistes numbrites.

Tööliste mõju kaswamine.

Inglise parlamendi järewalimised awawad wäga huwitawad wäljawaated tööliste liikumise poliitilise wõidu mõttes. Need järewalimised on alati olnud, iseäranis parlamendi wolituste kestuse lõpu poole, teatawaks näitajaks, missugusel woolul liginewail walimistel wõidule pääsemiseks lootusi. Wiimasel ajal on terwes reas walimisringkondades peetud järewalimisi ja igal pool on tööliste parteile antud häälte arw kaswanud.

Kui praeguse koalitsiooni erakonnad walimiste puhul said ligi 178 tuh. häält, on nad järewalimistel saanud alla 160 tuhande hääle.

Tööliste erakond sai walimistel 56 tuhat häält, nüüd aga — 143 tuh., s. o. terwelt 87 tuhat häält rohkem. Liberaalid on kaotanud 68 tuhat häält.

Neist andmetest selgub tulewaste parlamendi walimiste wäljawaade Inglismaal. Wajimiswõitluses kujuneb kaks wastasrinda — töö ja kapitaal. Wahelised parteid jääwad tagumisele plaanile ja nende tähtsus ning mõju wäheneb. Ka kapitalismi jõud on kahenemas. Ainult töörahwa wäerind läheb järjest tugewamaks ja kogub alatasa uusi hulke oma lipu all. mis falle walimistel edu kindlustab.

*

Prantsusmaa raudteelaste tänawu kewadine kongress, mille üheks järelduseks oli raudtee streik mai kuul, wõttis wastu poliitilise silmapäigu hindamisel järgmise sisulise resolutsiooni: „Raudteelaste sündikaa-tide saadikud, arwesse wõttes, et majandusliku elu ümberloomine wõib olla ainult proletariaadi enese tööks, otsustawad kindlasti jääda klassiwõitluse alusele ja ütlewad endid lahti igasugusest koostöötamisest

kodanlusega, olgu see osawõtmine segakomisjoniidest wõi enese esitajate saatmine mingisugusesse asutusse.

Saadikud rõhutawad, et sündikalismi lõppsihiks on kodanlise üliwõimu häwitamine ja et kutseühisused teades enese wastu olewat seltskonna tagurilised sõjariistus jõud, peawad ära kasutama kõik proletariaadi kogujõu üleilmilise streigi näol.“

*

Itaalia tööliste liikumine on wiimisel ajal hoogsalt kaswanud. Enne ilmasõda oli sealsel Töö Konföderatsioonil umbes 400.000 organiseeritud liiget, läinud detsembris juba — 1.300.000 ja tänawu aasta aprillis — ligi 4 miljoni liiget.

*

Skandinaawia. Raske majandusline kriis, üks ilmasõja järeldustest, tundub terawalt ka Skandinaawias, kuigi sealsed riigid ilmasõjast otsekohe osa ei wõtnud. Sõda häwitas ära määratud hulgad walmis saadusi ja tooresaineid, muutis peaaegu kõik tööstuse „sõjatööstuseks“, mis andis küll suuri kasusid, kuid lõi ühflasi ka kõigis kapitalistlikuis mais suure tarbeainete puuduse, mille tõttu kõigi esimese järgu tarbeainete hinnad kole kõrgele tõusid.

Selle üleilmilise hindade tõusu loomulikuks järelduseks on tööliste püüe palkade tõstmisega enese märksa halwenenud seisukorda parandada. On iseeneestmõistetaw, et seal, kus ettewõtjad ei taha aru saada, et palkade ja tarbeainete hindade wahel peab olema teataw kokkukõla, töölised peawad oma seisukorra kindlustamiseks ägedat wõitlust pidama. Nii on streigitaine ka Skandinaawias hoogu wõtnud.

*

Kopenhaagenis streikisid hiljuti telefoniteenijad, nõudes palgakõrgendust.

*

Rootsis areneb streigiliikumine wabrikutööstuse mitmesugustes harudes.

*

Norras wõtab hoogu kõigis tööstusharudes palgakõrgenduse nõudmine. Töölised näewad, kuidas palgad alalise hindade tõusuga sammu ei pea, waid märksa maha jääwad ja walmistawad endid wõitluseks, et kätte saada endist wahekorda hindade ja palkade wahel.

Laste tööjõu tarwitamine Indias.

India suurte linnade wabrikute ja töökodade töötingimised on alles sarnased, nagu nad olid Inglis- ja Saksamaal wast läinud aastasaja neljakümnendail aastail. Metsik, piiramatu kurnamine on üleilmiline, inimlikud töötingimised — erand. Inglise noorte kristlaste ühenduse esitaja, kes ühenduse ülesandel käis sealsaid tööolusid uurimas, jutustab, et Bombays loetakse 11-tunniline tööpäew normaalseks. Ühes wabrikus, kus töötas 3700 tütarlast 12—15 aasta wanaduses, kestis töö iga päew 12 tundi. Selle juures olid töötingimised sarnased, et need ei saa teisiti nimetada, kui orjapõlweks kõige puhtamal kujul.

—o—

Ajakirjandus ja elu.

Imewate laste partei.

Juhtumisi puutus pihku uus wenekeelne leht (nagu neid wiimasel ajal tihti on ilmuma hakanud ja warsti oma elu jälle lõpetanud), mille toimetus Tallinnas asub, kuid mida Tartus trükitakse — „Naroodnoe djelo“ ehk „Rahwa asi“. Leht kannab samasugust mustasajalist wärwitut „wärwi“, nagu kõik teisedki Eestis ilmuma hakanud Wene lehed. Omaks imestuseks leidsin aga lehekesest loosungi: „Wõitluses omandad oma õiguse!“ ja allkirja: „Loode-Wenemaa Sotsialistide-Rewolutsionääride rühma komitee poliitiline häälekandja“. Nii siis on siin tegemist Wene „rewolutsioonilise sotsialismiga“. (Allkirja järele otsustades peaks „rühma komitee“ olema weel teisigi „häälekandjaid“!) Wasutawa toimetajana kirjutab alla keegi G. Waht.

Mis jaoks lehte välja antakse, jääb arusaamatuks. Ainukeseks otstarbeks näib olewat kihutustöö enamlike nõukogude walitsuse vastu kõigi patenteeritud mustasajaliste arstitähe järele ja samasuguste abinõudega, mille juures muidugi ei suudeta wäljamõeldud walestki kuidagi eemale hoida.

Wenemaal ei olewat demokraatiat, — sellepärast tuleb nõukogude walitsus jalamaid kukutada. Demokraatia walitseb Poolamaal, Wrangeli riigis, wajtses Koltshaki ja Deniikini ajal.

Wenemaal on nälg, Wenemaal on tööstus lagunenud, — Wenemaa jõuab paradisi wärawast siis sisse, kui — asutaw kogu kokku astub.

Wenemaal walitseb emaniline diktatuur, wangistus, surmanuhtlus jne. — elagu mustasajaline diktatuur Wenemaal, tööliste wangistamisest, ilma kohtuta ja kohtuga mahalaskmised Wrangeli, Poola ja teistes „demokraatlikkudes“ piiriirikides!

Wene enamlased ei lase „wabadust“ elada, ega sallji „rahwawalitsust“ — Deniikin armastas muidugi wabadust ja rahwawalitsust mõlemaid.

Wene intelligents olewat enese Maksim Gorkiga eesotsas Wene enamlastele ära müünud, sellepärast — maha see „äraandlik“ intelligents!

Ja walatakse lõpmata pisaraid Poola imperialistide lüüasaamise pärast, mis olla raskeks hooõks piiriirikide demokraatiale. See on muidugi ka „s.-r.-ide“ ainukese lootuse lüüasaamine mõne suurwürsti „demokraatia“ Wenemaal Poolamaa armust jalule seada.

Ainukene hobune, mille seljas need „rewolutsioonilised sotsialistid“ ratsutawad, ainukene mõttekillukene nende soolaugaste sotsialistide tühjades peajudes, ainukene positiivne siht on — „neljasabaline“ ülewene-maaline asutaw kogu. Ainukene sotsialistliku klassi-wõitluse põhimõtte — „kõige rahwa osawõtmine riigiehitamise tööst“. Kuid kuidas kogu seda deklasseeritud „rahwast“ rakendada „riigiehitamise“ tööle, kes peaks kokku kutsuma asutawa kogu — seda need isewärki rewolutsionäärid ise enam ei tea. Unistatakse sotsialistide-rewolutsionääride partei heroilisest minewikust wõitluses sotsialismi eest ja kutsutakse nüüd kõiki oma ridadesse „wõitlema“ — sotsialismi vastu, wõitlema isewalitsusliku „demokraatia“ maksmapaneku eest.

Wõitlejad!

Naljakas on mõelda, kuidas need kolm-neli wäikekoodanlast Tallinnas, kel enne märtsi rewolutsiooni sotsialismiga üksisugust wahekorda ei olnud, kes alles peale isewalitsuse kukutamise kõdunenud lõsuna parteis astusid „wõitlema“, — Wene nõukogude organisatsioonile asemele hakkawad rahwawalitsust sisse seadma! Nende ainukeseks päästerõngaks on ja jääb ikkagi mõni walge kindral, — ent ka walged kindralid on kõik puruks löödud!

Ja need kõige täübilisemad wäikekoodanlased, need poliitilised huligaanid, õnnekütid, paremal juhtumisel poliitilised imewad lapsed ei häbene ennast nimetada sotsialistideks-rewolutsionäärideks, ennast pidada Herzeni, Lawrowi ja Mihailowski, Sheljabowi, Perowskaja, Kaljajewi, Sasoonowi ja lugemata hulga teiste proletaarlikkude kangelaste järeלטulijajaks, nende wõitluslipu kandjajaks, nende töö jatkajajaks, kes on wäärilised seda tegema!

Maa alla wajuks need meie suured õpetajad, kõike ohwerdawad wõitlejad häbi ja walu pärast, kui nad hauast wõiksid näha, kuidas nende partellised „järeלטulijad“ nende „rahwa asja“, nende pühadust kõige mustemalt reostama tikuwad!

Wene sotsialistide-rewolutsionääride partei on muutunud koodanluse ees roomajate parteiks. Parte praegune „juht“ Sensiinow püüdis weel pool aastat tagasi põlwili maas püherdades Koltshaki mõtteliste selgeks teha, et nemad, s.-rid, olnud täiesti solidaarsed Koltshaki Siberi walitsusega, nii et s.-ridest ministrite mahalaskmine ikkagi wäike ülekohus, arusaamatus olewat olnud (Sensiinowi kiri „La chose commune'is“). — Sotsialistide-rewolutsionääride partei on saanud ka imewate laste parteiks.

Meie oleme omade suurte juhtide pärijad, kuid praeguste Wene „sotsialistide-rewolutsionääridega“ ja nende „rahwa asjadega“ ei ole neil kõige vähematki tegemist.

Profaan.

L i s ' a m ä r k u s : Sama lehe uuemas numbris (nr. 3) walatakse krokodillipisaraid Koltshaki, Deniikini ja Judeenitshi walgete wägede häwinemise pärast, mis tulnud Balti riikide süü läbi, leitakse uue „ühise sõjalise ja poliitilise frondi loomine Nõukogude Wenemaa vastu Balti riikide päewaülesanne“ olewat ning tuuakse wiimsel küljel ... „terwitus (!) Eesti sotsialistidele“!?

Peab ütleva, et päris jultunud herrad on need järjekorralised Wenemaa „ülesehitajad“, kes purjetawad sotsialistide lipu all. Oigu sellega nende müüdawate hingede prowokaatorlik tegewus siinkohal kinni naelutatud.

—w.

—o—

Kroonika.

Sõjariistade „jagamine“.

Wiljandi maakonna kaitseliidu 5. jaoskonna ülema kohustetäitja saatis 9. juunil s. a. nr. 1260 all järgmise ringkirjalise teate oma ümbruskonna waldade peremeestele-kaitseliitlastele: „Kui soowite Jaapani süs-

teemi sõjawäe püssi pidada, siis ilmuge isiklikult kuni 25. juunini s. a. Loodi mõisa 5. jaoskonna kaitseliidu staapi püssi ja padrunite järele.

5. jaoskonna K. L. ülema k.-t. (allkiri).

Samalaadilistest korraldustest oleme ka veel mõnelt teiselt kohalt kuulnud. Jääb täiesti küsitavaks, mis tahetakse niisuguse „wabatahtliku“ ühe osa kodanikkude sõjariistu panekuga rahu ajal kätte saada. Et sel sammul kaitseliidu ametliku „teenistusega“ midagi ühist ei ole, päistab juba sellest, et „püssi“ pidamine võimaldatakse soowijatele. On selle korraldusega aga kodanikkude enesekaitset ja julgeolekut silmas peetud, siis jääb arusaamatuks, miks toimetatakse sõjariistade „jagamist“ põrandaalusel teel, nende saamise võimalusest ainult teatawatele isikutele kinnises ümbrikus teatades.

On siin tegemist mingisuguse laiema salapärase „kawatsusega“ wõi kaitseliidu ülemate sepitsusega? Ei muretseta asjasse ligemal ajal awalikult selgust, oleme sunnitud esimest oletama.

Lihula walla tööliste ühisuse tegewusest.

Märtsi kuul s. a. kui mõisasad hakati üle wõtma, kutsus Lihula walla tööliste ühisus Lihula mõisa töölised kokku, luges neile ministeeriumi poolt heakkiidetud „maaharijate ühisuse“ põhikirja ette, tegi wõrdluse ühistöö ja üksik mājapidamise üle. Töölised otsustasid Lihula mõisat oma kätte ühistöö peale rendile wõtta, selleks saadeti palwekiri Läänemaa riigimaade ülemale 25 Lihula mõisa töölise allkirjaga. Mõisaomanik K. Timberg, sellest teada saades, sõitis Haapsalu kaudu Tallinna, asja järele kuulama, kuulu järele olla see sõit K. Timbergi kaunis kallis maksma läinud, aga selle eest ei ole ka töölised oma palwekirja peale mingisugust wastust saanud.

K. Timberg oli esimene Eest soost waltijaja, peale parunite, Lihula mõisas, kes töölisele ära keelas lehma pidamise, mida parunidki soowitasid. Ta kärpis epdiseid palkasid töölistel tublisti. Selle eest on teda ka maapealse waraga õige ohtrasti õnnistatud, nii et ta nüüd Lihula mõisa täieline peremees on.

1917. aastal jäid Lihula walla sõjateite perekonnad ilma abirahata. Selles süüdistati wallawanemat Koppelmanni. Ühisus saatis palwekirja töö- ja hoolekande ministeeriumi, paludes luba, seda asja ühisuse poolt walitud kolmeliikmese komisjoni kätte anda, kes koha peal selleaegsetest waljaraamatutest raha, sissetuleku ja wäljamineku üle õiged andmed oleks kogunud, mille põhjal süüdlasi õjeks saanud kohtulikule wastutusele wõtta. Töö ja hoolekande ministeeriumist wastati, et wallawalitsuste rewideerimine ei käi mitte tema alla, waid siseministeeriumi alla ja sellele on ühisuse kiri edasi antud. Ligi aasta on sellest mööda, aga wastust ei ole ühisus siseministeeriumist weel saanud.

Ka Tuudi mõisa üle saadeti palwekirjad üks põlulitööministeeriumi ja teine töö- ja hoolekande ministeeriumi, et antaks mõisa ühes inwentaariga töölise kätte ühistöö peale rendile. Ka nende kirjade peale ei ole muud wastust saanud, kui et ilma wäljaostuta ei ole võimalik inwentaari anda.

Et Tuudi mõis 1919. aastal ära tikeldati ja mõisa

töölisel inwentaari ostmiseks raha puudus, mis palwekirjas nimetud, sellepärast ei olnud neil võimalik, kohte üksikult harimiseks wõtta, aga wälitsus ilma inwentaari wäljaostuta ei anna rendile, waid wõtab weel peale omanikule maksetawa hinna 10 prots. omale. Nii annab riik töölisele maad.

Tööline.

Wohnjast.

Hiljuti jagati siin riigi poolt ülewõetud mõisate heinamaad enampakkumise teel rahwale sügiseni tarwitada. Et tahtjaid palju oli, aeti hind nii kõrgeks, et ainult rikkamad heinamaad wõtta jõudsid. Nelja wakamaalise soo heinamaa eest maksti, näit., ligi 400 marka. Riigil oleks kasulikum olnud heinamaad Ameerika oksjoni teel wälja anda, siis oleks need weel hulga rohkem sisse toonud.

Ka metsade riigile ülewõtmise pole waesemaile kasu toonud. Kui metsad weel mõisate käes olid, said vähemalt mõisamaade rentnikud kütte ja ehituspuid tasuta, kuid nüüd peab hagudegi eest kallist phinda maksma.

A. W.

Mõisaküllaft.

Siinse linawabriku herrad on heaks arwanud töölisele ka n.n. elukallidusraha maksta, teewad feda aga wäga algupäraltijelt: eraldawad palgast umbes kolmanda osa ja nimetawad „elukalliduslitsaks“. Nii woiwad siis herrad wäljaspool küllada oma „wastutulelikkusega“, aga tööline saab ikka endist wiisi 30—40 m. päewas, millest elamiseks kuidagi ei jätku. Pealegi peab tööline omalt kehwalst sissetulekust weel 5 protsenti sissetulekumaksuks ära maksma. Seda maksu nõutakse ka ületundide tasust, mis suurt murinat sünnitab. Wakkus walwab küll hoolega selle järele, et töölised iga marga pealt juba ette sissetulekumaksu ära maksaks ja annab selleks seadused, aga ei ole kuulda, et ka kapitalistid taskust midagi oleks wõetud. Miks ei nõuta ka neilt sissetulekumaksu ette, nagu tööliselt?

Aga on ju lapsik oodata, et praegune kodaniline wõimuwaltitus hakkaks hoolitsema töölise eest, wõi et seda wabatahtlikult teeks tööandjad.

Tööline.

Wäike-Maarjast.

Kuidas postkontoris „Töö ja Wõitluse“ wastu wõideldakse. Nagu teada, peawad kõik wabariigi postkontorid kõikide ajalohetede tellimisi wastu wõtma. Wäike-Maarja postkontori ametnik, jots, teeb aga ses suhtes erandid. Juhatusin parajasti ühe hallparuniga postkontoris. Wiimane tellis ühe „mõisliku seitungi“. Tema sõnadidei imestamise wäärt ruttu. Awaldasim oma soowi — „Töö ja Wõitlust“ tellida. Ametnikud wahetasid paar tähendusriikast pilku, ning öeldi, et ma woiwat, kui tahan, rahasaatmise kaardiga tellida. Kõik selgitused olid asjata ameenikkude „kõwad pead“ neid kinni ei wõtnud.

Alaealiste töö „demokraatlikus“ wabariigis. Liikudes metsa mahawõtmise koh-tes ja turbafoodes, võib näha suurt protsenti alaealisi 12—16 aastani tähtsusega. Võib kõige pime-damgi arvata, kuidas mõjub raske metsa- ja turba-töö nõrkade alaealiste peale, pealegi tähtsusega. Kõik, kes mõnegi päewa metsas tööl olnud, kaeba-wad wentituse ning kõhuvalu üle, mis ülejõu käi-wast tööst tuleb.

Egas siis muidu räägita: „Wabariik tapab ennem töölise lapsed tööga sandiks, kui watsa-kaswatajad metsa ajab.“ Peab ütleva, tore uinu-tamise faktika. Töölise põjad noorelt häwitada, sest neist tulewad punased, kuna kõhumehe hoidma peab, sest neist tulewad kodanluse toed.

Ideoloog.

Eihulast.

1917. aastal, kui wallawalitsused uuendati, seadime ka meie, Eihula walla töölised, oma poolt nimekirja kokku, mis ka hääletamisel enamuse sai. See oli esimene jõukasumine töölistel kodan-lusega, kelle esotsas Koppelmann ja Ko. ja kõik maa- ning taewaliiklased on. Et töölised walimisel wallanõukogusse 21-st kohast 11 kohta omale said, siis oli kodanlaste wiha töölise ehitajate vastu wiimasele tipule tõusnud, mida nad okkupatsioonil ajal Tööräha Nõukogu liikmete kallal õige pht-rasti kustutasid. Jfand Koppelmann, kes sellel ajal wallawanemaks upitati, saatis oma jüngrid wälja Tööräha Nõukogu liikmeid rõõwima. Rõõwimist toimetati rekwireerimise nime all Saksa wõitluse-le, rekwireeritud asjad müüdi aga erasiikutele kolm korda kallimalt, kui rekwireerimisel oli hin-natud. Seda on ka Eesti „waba“-riigi kohus pärast õigeks tunnistanud. Rekwireeriti peasjalikult Töö-räha Nõukogu liikmete ja esimehe warandus. Esimehel wõeti hobune ühes riistadega ära ja izi-metati ta ise ühes liikmetega Tallinna elewaatori. Kuuenädalase wangistuse järele lasti ta wabaks ja anti saksa keelne tunnistus, et järelluulamisel ei ole mingisugust süüdistust leitud. Tunnistus wõeti komandantuuris Eihulas ära ja anti isiku-tunnistus asemele. Nägime siis, kuidas kõik „tõsi-eeitlased“ kogusid endid kiidulaulu laulma neile, keda nad sõja alguses kõige suuremaks waenlasteks Uku.

Seltsimehed!

Tööräha wabastusliikumise aluseks on töö-lise klassteadmus.

Selle klassteadwuse aluseks on arusaamine oma sejukorra ja neist teedest, mis tööräha orju-lest wälja wiitwad.

Seda arusaamist peab kaswatama töölise kir-jandus.

Jga seltsimehe kohuseks on tööräha kirjan-dust enesele müretseada ja oma seltsimeestele kätte-saadawaks teha.

E. Heseiswa Sotsialistliku Töölise partei keskkomitee ja „Töö ja Wõitluse“ toimetuse pööravad teie poole ettepanekuga teatada, palju eksemplaare „Töö ja Wõitlust“ wõiksite müügile wõtta.

Samuti soowitatakse partei wäljaannetest järg-mist raamatuid:

1) „Ametiühisuste tähtsus ja ülesanded töö-lise wabastuswõitluses.“ Hind 3 marka.

2) Sm. H. Kruusi „Wahid kodanluse Siioni müürl.“ Hind 2 marka.

3) Sm. A. Lepsi „Suurmaaomanduselt ühis-maapidamisele.“ Hind 5 marka.

Aadressil järele saadetakse otsekohse raamatud ära, samuti „Töö ja Wõitluse“ numbrid ilmunise päewal. Ka juba ilmunud „Töö ja Wõitluse“ numbrid võib saada.

Arwed, raha, järelläänud „Töö ja Wõitluse“ numbrid, kui ka raamatud tulewad saata „Töö ja Wõitluse“ toimetusele Tallinn, Salkspargi tänav nr. 2, kr. 12.

Seltsimeheliku terwitusega

E. J. S. T. P. ja

„Töö ja Wõitluse“
toimetuse wõlitusel.

G. R. S. „Walwaja“

Bühapäewal, 25. juulil f. a.

wäljafõit

ja muwe-pidu

**Sarku mõisa parkis
huwitawa eeskawaga**

Cinelaud

Pidu algus kell 2 p. l.

Wäljafõit muusika saatel Tall. sadama jaamast
kell 1/27 homm.

Gestseisus.

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.

Trükitud Ühisus „Waba Maa“ trükikojas.

ENSV

Riiklik Avalik

Reformatsioon

BESTI
RAHWAÜHISMAAMATUKOGU
AR